ORSAM TUTANAKLARI,
No: 24, Mart 2012

DEVRİMİN İLK YILINDA TUNUS VE TÜRKİYE-TUNUS İLİŞKİLERİ

TUNISIA AND TURKEY-TUNISIA RELATIONS IN THE ANNIVERSARY OF THE REVOLUTION

تونس في العام الأول للثورة والعلاقات التركية - التونسية

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM

TUTANAKLARI

ORSAM
ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

STRATEJİK BİLGİ YÖNETİMİ, ÖZGÜR DÜŞÜNCE ÜRETİMİ

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye'de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır.

Ortadoğu'ya Bakış

Ortadoğu'nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu'daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dahil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM'ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algılamasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye'de konuk edilmesini kolaylaştırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

** ORSAM, The Middle East Studies Association (MESA) üyesidir.*

ORSAM TUTANAKLARI, No: 24

DEVRİMİN İLK YILINDA TUNUS VE TÜRKİYE-TUNUS İLİŞKİLERİ

TUNISIA AND TURKEY-TUNISIA RELATIONS IN THE ANNIVERSARY OF THE REVOLUTION

تونس في العام الأول للثورة

والعلاقات التركية - التونسية

20 Mart 2012 ODTÜ- Ankara

Organizasyon
Tunus Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği
Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

DEVRİMİN İLK YILINDA TUNUS VE TÜRKİYE-TUNUS İLİŞKİLERİ

H.E. Mehrez Ben Rhouma

Tunus Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi

Doç. Dr. Özlem Tür

ODTU, Uluslararası İlişkiler Bölümü

Doç Dr. Harun Öztürkler

ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri -
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Nebahat Tanrıverdi O

ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı

Seda Kocabaş

Dış Ticaret Uzmanı, Afrika Ülkeleri Dairesi,
Anlaşmalar Genel Müdürlüğü-Ekonomi Bakanlığı

ÖZLEM TÜR:

Bayanlar ve baylar günaydın. Bugün burada Ekselansları Sayın Bin Rhouma ile birlikte olmaktan büyük onur duymaktayız ve bugünkü toplantımızda Tunus ve Türkiye-Tunus ilişkilerini konuşacağız. Tunus'ta gerçekleşen olayların üzerinden neredeyse bir yıl geçti. O günden beri Tunus'ta neler olduğunu ve Türkiye-Tunus ilişkilerinin nasıl şekillendiğini konuşmaktayız. Ayrıca geçen yıldan bugüne kadar geçen süre içerisinde Türkiye-Tunus ilişkilerinde bir canlanma gözlemlemekteyiz. Ve bugün bu durumun boyutlarını sorgulayacak, siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda ilişkiler hakkında konuşmaya çalışacak ve bu bağlamda hem Tunus'ta siyasi hayatın hem de Türkiye-Tunus ilişkilerinin nasıl geliştiğini ve değiştiğini anlamaya çalışacağız. Ve Ekselansları Sayın Büyükelçi söz sizin.

EKSELANSLARI BAY MEHREZ BEN RHOUMA:

Bugün beni bu etkinliğe davet ettiğiniz için ve bu etkinliğe katıldığınız için hepinize çok teşekkür ederim. Sizlerle birlikte olmak benim için büyük bir onurdur. Yakın bir zamanda Tunus'un bağımsızlığının 56. Yılını kutlayacağız. Fakat Tunus 14 Ocak 2011'de ikinci bir Bağımsızlık günü daha yaşamıştır. Tunus halkı diktatörlükten, baskıdan, adaletsizlikten ve yozlaşmadan kurtulmuşlardır. Tunus bu bağlamda bölgesel bir değişim değişimin öncüğünü de yapmıştır. Tunus'taki olaylar yerel düzeyde başlamış ve bölgesel bağlardan ötürü de kısa zamanda bölgesel bir olaya dönüşmüştür. Bin Ali rejimi gibi rejimlerin çökmesi ile birlikte, bölgesel atmosfer siyasi bir dönüşüm için uygun hale gelmiştir. Ve Tunus'ta tüm diğer Arap devletlerine gönderilen mesaj siyasi değişimin artık mümkün olduğudur. Bugüne kadar duyduğumuz şeylerle sokaklarda atılanların artık aynı olmadığını gördük. Ve bu arada bir şiirde şöyle der, eğer insanların yaşamayı istemelerini arzuluyorsanız kaderlerini kendi ellerine bırakın. Bu anlamda Tunus Devrimi diğer ülkelerde yaşanan süreçlerle karşılaştırıldığında gerçekten bir istisnadır. Allah'a şükürler olsun ki 23 Ekim'de gerçekleşen seçimlerimiz Tunus tarihinde ilk defa özgür bir şekilde gerçekleştirildi, oy sandıkları oradaydı ve

insanlar parlamentoda kendilerini temsil edecek üyeleri kendi iradeleri ile seçtiler ve şu anda da bir koalisyon hükümeti kuruldu. Tunus deneyimin bize ispat ettiği şey ise İslam ve demokrasinin birlikte bir arada olabileceğidir. Sanırım Türkiye bunu Tunus'ta önce tecrübe etti. Öte yandan devrimimiz bölgenin jeopolitik özelliklerinden ötürü fazlasıyla etkileşim içerisinde olduğunu göstermiştir, bu nedenle de beklentilerin ve taleplerin bu kadar benzer olduğunu görüyoruz. Elbette önümüzdeki süreçte bizleri bekleyen pek çok zorluklar ve engeller bulunuyor ancak bizler devrimden sonra karşılaştığımız tüm zorluklarda sıkı çalışmamızdan ötürü oldukça iyimseriz. Allah'a şükür bizde siyasi bir güç boşluğu bulunmuyor. Devletin tüm işlevleri devamlılık arz ediyor ve siyasi istikrarı da korumayı başardık. Bu noktada bunu Tunus halkının eğitim seviyesinin yüksek olmasına ve yönetim anlamına gelen bürokratik geleneğe borçluyuz diyebiliriz. Bugün Tunus'un önünde duran en önemli zorluk öncelikle insanların büyük beklentileri ve kısa zamanda tatmin edilmesi istenen ihtiyaçlarıdır. Bu refah, iş ve benzeri şeyler anlamına gelmektedir. Çünkü 23 yıllık adaletsizlik ve baskı boyunca insanlarımız hükümetten bu beklentilerine iyi yönde bir karşılık beklemişlerdir. İkinci olarak ise eşit bölgesel kalkınmadır. İç bölgelerin büyük bir kısmı marjinalleşmeden muzdarip olmuşlardır. Üçüncü olarak ise yeni bir anayasa yazarken ideolojik kamplaşmadan uzak durmaktır. Dördüncüsü ise Tunus'ta barışın tesis edilmesidir. Bildiğiniz üzere Tunus Magreb bölgesine, Akdeniz bölgesine, Arap dünyasına, Afrika kıtasına ve İslam dünyasına ait olmak gibi çok boyutlu bir kimliğe sahiptir. Devrimden sonra ki Tunus-Türkiye ilişkilerine dair de konuşmak istiyorum. Devrimin ardından Tunus-Türkiye ilişkileri dönemi yaşamaya başladık. Pek çok neden ve etken ile durumu açıklamak mümkündür. Her iki ülke ortak kültür ve tarih mirasına sahiptir. Bildiğiniz gibi Tunus'taki Osmanlı varlığı oldukça olumlu bir yönde algılanmaktadır. Türkiye, Tunus'taki en popüler ülkedir. Tunus'ta yapılan son anket çalışmalarına göre Türkiye Ortadoğu'daki en popüler ülkedir. Ve insanlarımız bu durumun her iki ülke içinde aynı olduğunu düşünmekteler. Her iki ülke de özgürlük, ekonomik liberal sistem ve benzeri gibi ortak değerlere sahiptir. Ve belki de bu benzerlik Avrupa ile yakın ilişkiler bağlamında siyasi yönelimde de görülebilir. Her iki ülke de Avrupa ile serbest ticaret anlaşması imzalamıştır ve batı ile yakın ilişkilere sahiptir. Öte yandan AK Parti ile En Nahda arasındaki benzerlikten de bahsetmek gerekir. En Nahda şu anki koalisyon hükümetinin en büyük ortağıdır. Her iki parti de İslam ve demokrasi arasında barışçıl bir birlikteliği savunmaktadırlar. Bildiğiniz üzere En Nahda, ortakları ile birlikte bir koalisyon hükümeti kurmuştur. Bir diğer etlen de oldukça büyük önem taşımaktadır. Türkiye diğer ülkeleri için bir model olabilir. Tunus'un başarısı bu bağlamda Türkiye'nin başarısı anlamını taşıyacaktır. Bu nedenle Türkiye'de Tunus'a büyük bir destek verme iradesi bulunmaktadır. Son zamanlarda bildiğiniz gibi Tunus'a oldukça üst düzey ziyaretler gerçekleşti, ülkemizi Sayın Başbakan ve Ekselansları Sayın Abdullah Gül ziyaret ettiler. Bu gibi ziyaretlerin bu dönemde oldukça yoğunlaştığını görmekteyiz buradaki amaç ise iki ülke arasındaki ilişkileri daha stratejik bir seviyeye çekmektir. Geçtiğimiz Ekim ayında çok büyük önem ihtiva

eden Dostluk ve İşbirliği Anlaşması imzaladık. Her iki ülkede bizim için önem taşıyan sektörlere odaklandı. Birincisi işbirliği için makroekonomik sektörlerdir. Ekonomik alanlarda karşılıklı olarak deneyimlerimiz birbirimizle paylaşmalı ve bu tarz bir koordinasyon için her iki bakanlığın bölgesel kalkınma için işbirliğine gitmesi gerekmektedir. Stratejik işbirliği bölgesel kalkınma adına nasıl politikaların üretilmesi ve yoksullukla nasıl mücadele edilebilmesi gerektiği yönünde işbirliği yapmaları gibi konuları kapsamaktadır. Bizler Türkiye'nin bu meselelerde oldukça deneyimli olduğunu ve bizlere oldukça faydalı olabileceğinin farkındayız. İkinci olarak da bizler için yatırım ve turizm büyük bir önem taşımaktadır. Ne yazık ki Tunus'taki Türk yatırımları oldukça sınırlı. Tunus'ta sadece 23 Türk şirketi 1005 istihdam sayısı ile yatırım yapmaktadır. Bu yatırımların büyük bir kısmı belki de yaklaşık yarısı tekstil sektöründe faaliyet göstermektedir. Fakat öte yandan bana TAV'ın şu anda Tunus'taki faaliyetlerini söyleyebilirsiniz. Bugün TAV Tunus'ta 1 milyar dolarlık yatırımı ve 200 istihdamı ile Tunus'ta önemli bir varlığa sahiptir. Bu bizim için oldukça önemli bir yatırım. Ancak bizler Türkiye'nin potansiyelinin bundan çok daha fazla olduğuna inanıyoruz. Önümüzdeki dönemde bu durumu geliştirebiliriz. Bu nedenle de yatırımlara üs olabilecek Türkiye-Tunus endüstri bölgeleri oluşturmaya çalışıyoruz. Bu alanda bazı projelerimiz var. Bu hafta Tunus'ta bazı endüstri bölgelerine ziyaretleri kapsayan ve bu tarz yatırımları arttırmayı hedefleyen önemli bir delegasyonum olacak. Bu alanlar serbest ticaret bölgeleri olacak. Ticaret sektöründe, iki ülke arasında imzalan serbest ticaret anlaşmasına rağmen ticaret hacmi oldukça düşüktür, 1 milyar dolar civarındadır. Bu bence hiç de adil bir durum değil. Şu anda %70 gibi bir cari açıktan muzdarip durumdayız ve toplam ihracatımızın yaklaşık %80 sadece fosfattan oluşmaktadır. Bu nedenle bizim amacımız iki ülke arasındaki ticaret oranlarını arttırmak ve serbest ticaret anlaşmasını daha faal hale getirmektir. Turizm sektöründe ise sonuç bizim açımızda çok da tatmin edici görünmüyor. 2010 yılı içerisinde 18000 kardeşimizi ağırlayabildik. Bu rakamlar maalesef yakın ilişkilerimizin tercümesi olamıyor. Sizlerin de bildiği gibi 8 milyon Türk tatillerini yurt dışında yapmaktadır.

Sadece bu rakamın %1'inin ülkemize gelmesi beklentisindeyiz. Bu bizler için yeterli. Önümüzdeki ay Turizm ve Kültür Bakanı ve delegasyonu Tunus'a çok önemli bir ziyaret gerçekleştirecek. Belki bu görüşmede umuyoruz ki iki ülke arasında bir şeyler ayarlayabiliriz. Öte yandan finansal alanda Türkiye hükümeti Tunus'a çok önemli kredi önerilerinde bulundu, Eximbank'tan 500 milyon dolar tutarında ticari kredi ile iki ülke arasındaki ticari ilişkileri kapsayan bir ticari kredi olması yönündeki bir öneri. Bu çok önemli. Ayrıca belirtmek istediğim bir diğer husus ise TİKA'nın Tunus'ta ofis açmasıdır. TİKA mikrokredi ve bölgesel kalkınma gibi konularda oldukça etkili organizasyona sahip bir kurum ve Tunus için de çok etkili ve yararlı olacaktır. Öte yandan bizler de kendi yasal çerçeveyi revize ediyoruz. İki ülke arasındaki mevcut çerçeve yeni duruma yeterince adapte olacak nitelikte değil. Amacımız bu bağlamda ihtiyaçlara uygun yeni bir çerçeve oluşturmak. Ayrıca vize anlaşmasını da revize ediyoruz. Diğerleri de amaçlarımıza karşılık verme niyetiyle anlaşmaları revize etmekteler. Üzerinde çalıştığımız diğer sektör de yüksek öğrenimdir. Bu da bizler için büyük önem taşımaktadır. Umuyoruz ki ileride üniversiteler arasında değişim programları geliştirebiliriz ve öğrenciler için karşılıklı daha fazla burs olanağına sahip olabiliriz. Arapça ve Türkçe öğrenimini desteklemek bizce çok önemlidir. Sektörlerde karşılıklı değişimleri kapsayan ve üzerinde çalıştığımız başka noktalar da bulunuyor. Öte yandan Türk hükümeti Türkiye Kültür merkezlerinin ülkemizde açılacağını açıkladı. Bu da olumlu bir gelişme. Bizim için önem taşıyan bir başka husus ise profesyonel eğitim. Bildiği üzere Türkiye'nin bu alanda oldukça iyi deneyimleri bulunuyor. Bu deneyimlerden faydalanmayı umuyoruz. Her iki Dışişleri Bakanlığı da bu konularda koordineli bir şekilde çalışmaktadırlar ve bu bağlamda 2012 için bir yol haritası izliyoruz. Tüm bu işbirliği çalışmalarını takip ediyoruz. İlişkiler hakkında sorularınız var ise eğer büyük bir memnuniyetle cevaplamak isterim.

ÖZLEM TÜR:

Konuşmanız için çok teşekkür ederiz. Konuşmanız ile birlikte hem pek çok tartışma için hem de sizden sonra Tunus Devrimi, sonuçları ve önümüzdeki dönemde bekleyen zorluklar ile ilgili ve aynı zamanda üzerinde duracağımız Türkiye-Tunus ilişkileri özellikle ekonomik alanda konuşma yapacaklar için önemli bir altyapı sundunuz. Ve Tunus'ta yaşananlar ve ilişkilerin siyasi yönleri ile ilgili konuşmak üzere ORSAM'dan Nebahat Tanrıverdi burada.

NEBAHAT TANRIVERDİ:

Çok teşekkür ederim. Bugün Tunus'ta yaşananların siyasi yönlerine değinmeye çalışacağım. Tüm her şey Tunus'ta başladı. Sidi Buzid'de bir gencin kendini ateşe vermesi ile protesto gösterileri başladı ve ardından meslek birliklerinin ve özellikle Tunus Genel İşçi Birliği (UGTT) 'nin yerel ofislerinin de desteği ile ülkedeki diğer şehirlere yayıldı ve ordunun verdiği pasif destekle Bin Ali iktidarı sona erdi. Fakat halk ayaklanması eski rejimle bağlantılı tüm isimlerin geçici hükümetten tamamen dışlanmasına kadar sona ermedi. Tunus halkının ısrarı geçiş dönemindeki ve bence başarıya ulaşacak demokratik bir dönüşümün ardındaki en önemli belirleyici

olacaktır. Bu yöndeki bir yargı pek çok nedene dayanmakla birlikte bunların arasından en göze çarpanı ülkenin sahip olduğu ve kitle hareket, çok sesli bir siyasi hayat için verilen uzun soluklu mücadele ve sosyal hareketleri içeren siyasi tarihidir.

Tunus'ta yaşanan halk hareketinin ardındaki dinamikleri açıklamak için işaret edilen ve pek çok kişi tarafından da altı çizilen ekonomik nedenler özel bir ilgiyi hak etmektedir. Bu toplantının ekonomi bölümünde bu konuyu derinlemesine konuşacağız. Fakat otoriter rejimler tarafından beslenen siyasi hoşnutsuzluk da çok önemli bir etken. Bu noktada bence şu anda neler olduğunu anlamak için Tunus'taki eski rejim üzerine de odaklanmaya ihtiyaç bulunmaktadır.

Tunus siyasi tarihine baktığımızda, ülkeyi 1970'lerde ve 1980'lerde pek çok alanda dönüştüren üç büyük infitah dalgasını görmekteyiz. Bu dönemde ekonomik büyüme ile birlikte işçiler ve öğrenciler gibi, toplumun yaygın kesimleri protesto ve grevler aracılı ile demokratik reformlar talep etmeye başlamıştır. Tabandan gelen baskının etkisi ile Burgiba dönemi sona ermiş ve Zeynel Abidin Bin Ali kansız bir darbe ile yönetimi ele geçirmiştir. İnfitah ve dönüşüm süreçleri Bin Ali döneminde de devam etmiştir. Bu sürecin sonunda ise yeni tarzda bir otoriter rejim ortaya çıkmıştır. Peki, bu yeni otoriter rejimin özellikleri nelerdir?

Öncelikle, bu yeni otoriter rejim çok partili seçim sistemi üzerine inşa edilmiştir. Buna aslında "değişim yanılgısı" diyenler de olabilir ve bence bu noktada kesinlikle de haklılar. Ancak çok partili sistem tek bir yönetici parti tarafından eski seçim yasası da kullanılarak domine edilmiştir. Böylece yeni otoriter rejim muhalefeti yasal bir çerçeve içerisinde kontrol edebilme fırsatını elde ederek mobilize olan kitleleri yumuşatmış ve muhalefeti yavaşlatmıştır. Siyasi ve sosyal hayat üzerindeki sınırlandırmalar ve medya ile sivil toplum üzerindeki baskılar muhalefeti zorlarken tek opsiyonlu, yönetici partinin liderliğini garantileyen seçimler de bu otoriter rejimin meşruiyetini sağlamıştır.

İkinci olarak da bir yandan çok partili sistem ve sınırlı örgütlü hayat gibi siyasi açılımlar öte yandan sosyalist politikaların terk edilerek piyasa odaklı kapitalist sisteme doğru ekonomik yapının dönüşümü rejimin sosyal dayanağında önemli bir kaymaya neden olmuştur. Böylece rejim meşruiyeti için daha sınırlı fakat kendisine daha bağımlı bir sosyal sınıf arayışına girmiştir. Bu yöndeki siyaseti ise gittikçe toplumun büyük kesimlerinin ekonomik hayattan dışlanmasına neden olmuştur.

Sonuç itibari ile Tunus'ta o dönemde gerçekleşen dönüşümü otoriter bir rejimin küresel değişimler karşısında ayakta kalmak için verdiği ekonomik ve siyasal reaksiyonlar olarak okumak mümkün. Bin Ali muhalefeti gaddarca bastırmasının yanı sıra kendisine karşı yükselen muhalefeti iç işlerde bir çeşit kontrol mekanizması olarak kullanmada oldukça başarılı bir siyaset adamıydı. Fakat gördüğümüz gibi otoriter rejimin mekanizmaları son protesto dalgasında ayakta kalmaya yeterli olmamış ve bir geçiş dönemi başlamıştır.

İlk olarak Kurucu Meclis'in kurulması için seçimler yapıldı. İslamcı En-Nahda, merkezi Cumhuriyetçi Kongre ve sol Ettekatol partileri bir koalisyon hükümeti oluşturdu. Bu noktadan sonra yeni meclisin yeni anayasa ve seçim, medya yasası gibi ana metinleri hazırlaması ve yeni hükümet için seçimlere nezaret etmesi beklenmekte. Ayrıca mevcut hükümetin ve meclisin geçici olduğunu ve bir yıllık görev süresini doldurduktan sonra yeni meclise görev devri yapacakları belirtmekte fayda var.

Şu anda yaşanmakta olan geçiş sürecine liderlik eden koalisyon hükümetinin de analizi oldukça önemlidir. Bu hükümet eski rejimin kalıntılarını taşımamaktadır. Öte yandan görüldüğü gibi farklı siyasal duruşların bir araya gelmesiyle kurulan bir koalisyon hükümeti olmasından ötürü toplumun oldukça geniş bir kısmını temsil etmektedir.

Meclis ve hükümetin yanı sıra, otoriter rejime ne olduğuna da bakmak gerekir. Bence geçişin ilk evresinde yani rejimin çöktüğü dönemde, rejimin en üst kısmı sistemin dışına itilmiştir. Ve ayrıca yeni siyasal aktörlerin ortaya çıkması ve geçiş sürecine sivil toplum kuruluşlarının da dahil olması ile birlikte otoriter rejimin mutlak egemenliği de sona ermiştir. Bugün toplumun yeniden politize olması ve canlanması parti ve sivil toplum kuruşlarının sayısının yüksek rakamlara ulaşmasında da gözlenebilmektedir.

Tunus'ta neler yaşandığına dair söylemek istediğimi son sözlerim ise bugün ülkede daha etkili bir parlamenter sistem ve sivil toplumun sisteme daha fazla entegre olması ile birlikte eski rejimden daha demokratik olana doğru bir dönüşümün başladığıdır. Bu nedenle ki Tunus'tan beklentiler diğer örneklerdekilerden daha yüksektir. Çünkü Tunus'un bugün içinde olduğu bu süreç pek çok açıdan 1990'larda Doğu Avrupa'da yaşanan süreçle ortak noktalar taşımakta.

Tunus Ortadoğu ve Kuzey Afrika gündeminde yer alan bugünkü tartışmalar içinde stratejik bir noktada durmaktadır. Öte yandan, görünüm etkisini sadece ayaklanmalar ve devrimlerle sınırlandırmak da mümkün değil. Fakat başarılı demokratikleşme süreçleri benzer süreçlerin bölgede gelişmesine de ön ayak olabilir. Teşekkürler.

ÖZLEM TÜR:

Tunus'taki halk hareketleri, teknolojiyi kullanarak eski rejimi deviren özellikle böylesi lidersiz ve gençler tarafından taşınan bir geçişte ilgiyi hak ediyor. 1980'lerde söylenen bir şaka vardı. Arap toplumları krizlere alışık, değişime karşı da alerjiktir diye. Bizleri buna inandırdılar fakat Tunus örneği çok güzel bir örnek oldu çünkü Tunus şimdiye kadar yaşanmış az sayıdaki başarılı geçiş örneklerinden birisi. Pek çok sorun bulunuyor, Mısır'a, Libya'ya ya da Suriye'ye bakın. Tunus örneğinden öğrenilecek çok fazla şey var. Evet, şimdi de ekonomiye değinelim. Lütfen.

HARUN ÖZTÜRKLER:

Bildiğiniz gibi ekonomi profesyonel bir çalışma alanı. Sayın Büyükelçi ve sevgili arkadaşlarım aslında bana konuşacak pek de bir şey bırakmadılar fakat Türk arkadaşlara Tunus'taki mikro-ekonomik durumun nasıl bir rol oynadığını anlatmaya çalışacağım. Konuşmama büyük bir kısmı Dünya Bankası ve CIA'nin World Fackbook verilerinden derlenmiş bazı makroekonomik rakamlarla başlayacağım. Bir ülkedeki belirli bir yıla ait üretilmiş hizmet ve ürünlerin değeri bakımından gayrisafi yurt içi hâsıla rakamları ile başlayalım. Gayrı safi yurt içi hâsılayı iki şekilde hesaplayabiliriz. Tüm üretilmiş mal ve hizmetleri kapsayan satın alma gücü paritesi şeklinde tanımlanabilir ancak bunların hepsi pazarlanamayabilir. Bu rakamlar gerçekten yanıltıcı olabilir fakat gene de onlardan bahsedeceğim. Geçen sene için tahmini 101 milyar dolar ve 2012 yılı için de yaklaşık 104 milyar dolar. Resmi döviz kuruna göre gayrı safi yurt içi hâsıla bu rakamların yarısı kadardır. gayrı safi yurt içi hâsıla 2011 yılında yaklaşık 50 milyar ve 2012 yılında da 52 milyar dolardır. Kişi başına düşen gayrı safi yurt içi hâsıla insanların refah seviyesi açsından oldukça kötü durumdadır. Gene satın alma gücü paritesi yaklaşık 9500 civarındadır. Kişi başına yaklaşık 500 dolara tekabül etmektedir. Ekonomide üç ana sektörün gayrı safi yurt içi hâsılaya olan katkısına bakarak ekonominin yapısını belirleriz; bunlar tarım, sanayi ve hizmet sektörleridir. Tarımın gayrı safi yurt içi hâsılaya katkısı %10'dur. Düşük seviyedeki tarım katkısı gelişmeye yönelik bir işaret olarak algılanabilir fakat bu durum Tunus için farklılık arz etmektedir. Sanayiye gelince, gayrı safi yurt içi hâsılaya katkısı %35 civarındadır ve hizmet sektörünün katkısı ise %50 civarındadır. Bu noktada birkaç şeyin altını çizmek istiyorum. Ekonomik yapısına dair bir başka ölçüm birimi ise iş gücüdür, yani iş gücünün nasıl istihdam edildiğidir. İş gücünün yaklaşık % 20'si tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Tarım sektörünün gayrı safi yurt içi hâsılaya olan katkısının %10 olduğunu hatırlayalım fakat nüfusun %20'sinin tarım sektöründe istihdam edilmesi aslında sektörün ne kadar etkisiz ve verimsiz bir şekilde olduğuna işaret etmektedir. Sanayi sektöründe nüfusun %32'si istihdam edilmektedir ve yaklaşık %50'lik bir oran ise hizmet sektöründe istihdam edilmektedir. Dünyanın hiçbir yerindeki işsizlik oranlarına güvenmediğimin altına çizdikten sonra Dünya Bankası verilerine göre %16 civarındadır. Gelir dağılımına bakacak olursak, nüfusun en düşük %20'lik kısmı milli gelirin sadece %2,3'ünü almaktadır. En yüksek %10'luk kesim ise %31,5'ini almaktadır. Yani gelir dağılımı eşitsizliği yeni rejim ve hükümetlerin karşısına

çıkan oldukça önemli bir sorun olarak görünmektedir. Yatırımlar gayrı safi yurt içi hâsılanın %25'ni oluşturmaktadır ve bu oldukça iyi bir seviyedir fakat verimsiz ekonomi göz önünde bulundurulduğunda hangi sektörlerin yatırım aldığı ve bu sektörlerde verimliliğin nasıl arttırılacağını sormak gerekir. Bütçeye baktığımızda ise devletin gelirleri 10 milyar, giderleri ise 14 milyardır, yani geçtiğimiz yıl bütçe açığı vermiştir. Ayrıca oldukça ağır bir vergi yükü bulunmaktadır çünkü gayrı safi yurt içi hâsıladaki bu açığın yaklaşık %22 vergi olarak toplanmaktadır ve gayrı safi yurt içi hâsıla içindeki bütçe açığı yaklaşık olarak %9'dur. Kamu'nun borcu kriz içindeki Avrupa ülkeleri ile karşılaştırıldığında oldukça iyi durumdadır. Kamunun borcu Yunanistan'da GSYH'nın %150'si iken Tunus'ta bu rakam %50'dir. Bu yeni hükümet için iyi bir şeydir. Yüksek kamu borcu yükü yeni hükümeti zorlayabilirdi. Bu şanstır. Enflasyon da düşüktür; % 4 civarındadır ve uzun bir zamandır düşük bir seviyede seyretmektedir. Tunus'un tarımsal üretimi ise genellikle zeytinyağı, üzüm, domates, meyve, et ve süt ürünleridir. Endüstride ise petrol ürünleri madencilikte özellikle fosfor ve demir, tekstil ve alkolsüz içeceklerdir. Petrol üretimi günlük 85 milyon varildir; tüketimi de 85 milyon varil civarındadır. Petrol ihracı 90 milyon varil, ithali ise 80 milyon varildir. Kanıtlanmış petrol rezervi 425 milyar varildir ve bu yüksek bir miktardır. Doğal gaz üretimi 3,6 milyar metreküptür. Doğal gaz ihracı bulunmamakla birlikte potansiyel vardır. Tunus esasen doğal gaz ithal etmektedir. Türkiye ve Tunus arasında baş ağrısı olan sorun mevcut gelir dengesidir. Türkiye ve Tunus arasındaki ekonomik ilişkiler için, ithalat ve ihracat ve tunusun dış ticaret ortakları hakkında bir şeyler demek istiyorum. Tunus'un 2012 yılı ihracatı 18 milyar dolar civarındadır. Tunus giyim eşyası, tekstil, yarı mamul mallar, tarımsal ürünler kimyasallar, hidrokarbon ve elektrik malzemeleri ihraç etmektedir. Fransa en büyük ihraç partneridir. Tunus'un ihracının %26,5'i Fransa'ya yapılmaktadır. En büyük ikinci partneri ise İtalyadır ve %17,4'lik bir orana sahiptir. Almanya % 9,6, Libya % 6,2, İspanya % 4,2'lik bir orana sahiptir. İlk beş içinde Türkiye bulunmamaktadır. İthalat 2011 yılı için 23,4 milyar dolar civarında gerçekleşmiştir. Tunus'un ithalatı tekstil makine malzemeleri, hidrokarbon kimyasal ve gıda maddeleridir. İthalat partnerleri ise Fransa, İtalya, Almanya, İspanya ve Çin'dir. Türkiye burada da bulunmamaktadır. Döviz rezervlerini özellikle birçok rakamla dile getireceğim, çünkü yeni hükümetin kalkınma program için önemli bir araçtır. Gayrisafi Yurtiçi Hâsılanın %12'sine denk gelen 9 milyar dolar civarındadır. Bu iyi bir rakamdır. Dış borç konusuna değinmiştim. Eğer zamanım varsa biraz daha değinmek istiyorum. Yeni hükümeti ne tür zorluklar beklemektedir ve başa çıkmak için ne tür çözümler öne sürülebilir? Ekonomik tehditler ve riskler sosyal kazanımları bastırabilir. Devrimin Tunus'a maliyetini dile getirelim. Uluslararası ekonomi uzmanlarına göre devrimin parasal maliyeti 5 ila 8 milyar dolardır ve bu rakam Gayrisafi Yurtiçi Hâsılanın %10'una denk gelmektedir.

İyi veya kötü her devrimin finansal bir maliyeti vardır. İşletmeciler için kötü reklam diye bir şey yoktur. Bu nedenle devrim Tunus'taki turizm açısından en azından gelecek yıllar için iyi bir reklam aracı olmuştur. Doğrudan yabancı yatırımlar %12 civarında bir düşüş göstermiştir. Bugün doğrudan

yabancı yatırımların %30 civarındadır ki bu devrimden önceki rakamların altındadır. Elbette yeniden bu veriler yükselebilirler. Sayın Büyükelçinin de belirttiği gibi turizm çok büyük bir darbe aldı. Gelen ziyaretçi sayısı yarıya indi ve turizm sektöründeki işletmeler de azaldı. Kuzey Akdeniz kıyı şeridi neredeyse boşaldı. Bu nedenle Sayın Büyükelçi Tunus'a Türk turistleri davet etmekte oldukça haklı. Dünya Bankası'nın yayınladığı rapora göre işsiz sayısı 2011 Devriminde 200 000 insanı aşmıştır. Özellikle kırsal kesimlerde %20 gibi rakamlara ulaşmıştır. Ve bu rakam 2010 yılında yaklaşık %14 civarındaydı. Çevre bölgelerde işsizlik oranı %50'lere ulaşmıştır. Özelde işsizlik sorunu gençlerin sorunudur. Bilhassa genç ve yüksek öğrenim almış gençlerin. Bu gençler için iş bulmak neredeyse imkânsız. Uluslararası Kredilendirme Kurumu Tunus'un kredisini düşürmüş bu da doğal olarak Tunus'un uluslararası kredi alabilmesini zorlaştırmıştır. Kredi bulunsa bile, kredi değerlendirme notu düşük olduğunda ötürü ancak daha yüksek faiz oranları ile geri ödeme yapılabilir.

Öte yandan Türkiye'nin devrimden bugüne yaptıklarına ilişkinden birkaç şey söylemek istiyorum. Tunus ekonomisinin üçüncü büyük ekonomik ilişkisi Türkiye ile Tunus arasında serbest ticaret bölgeleri oluşturulmasını öngören 2005 yılı sonunda yürürlüğe giren Ortaklık Anlaşmasına dayanmaktadır. Daha sonra Türk Eximbank Tunus'a 500 milyon dolar kredi sağlamıştır. Türkiye aynı zamanda bazı ürünlerin ithalat kotasını da arttırmıştır. Aynı zamanda tarım, sulama, eğitim ve enerji sektörlerinde teknik ve proje desteği sağlamak amaçları ile TIKA, Tunus'ta bir şube açmıştır. Bu sektörler bizim ilişkilerimiz geliştirebileceğimiz alanlardır.

Tunus'u bekleyen zorluklar nelerdir? Ben dört tanesini aralarından ayırmak istiyorum. Bunlardan bir tanesi özellikle genç nüfus arasında yaygın olan yüksek işsizlik oranları. İkincisi ise ülkedeki marjinal mesleklerin sayının çok yüksek olması. Ekonomistlerin marjinal meslekten kast ettiği şey ise düşük değerdir aslında. Bu işler oldukça verimsizdir. Bu nedenle de düşük kar ve düşük maaşla sonuçlanmaktadır. Düşük maaş bu noktada özellikle gelir dağılımı eşitsizliği ve yoksulluk yüzünden oldukça önemli bir parametredir. Eğer kar oranı düşük olursa yeniden yatırım yapmak için ayrılacak kar fazlası da olamamaktadır. Bu nedenle iş kalitesi mutlaka yükseltilmelidir. İş olanaklarının arttırılmasının yanı sıra Tunus'un en önemli sorunu iş kalitesi, gelir eşitsizliği ve köklü bölgesel eşitsizliktir. Bu sebepten ötürü yeni hükümet işletme dostu politikalar izlemeli, ülkeye maliyeti uluslararası uzmanlara göre 1 milyar dolar olan yolsuzluğa son vermelidir. Örneğin Küresel Finansal Bütünlük Vakfı (Global Financial Integrity Foundation) Tunus için yolsulluğun maliyetini eski rejim zamanında her yıl 1 milyar dolar olarak hesaplamıştır. Bundan ötürü yeni hükümet altı şeye öncelik vermelidir; iş olanaklarının arttırılmasına, mali teşvikler yoluyla kırsal alanlarda, özellikle ekonomik faaliyetlerin teşvik edilmesine, turizm sektörünü canlandıracak politikalara, Tunus'ta yoksulluğun çok acil bir şekilde sosyal politikalarla önüne geçilmesi için sosyal yardımların daha etkili bir hale getirilmesine, özel girişimciliği destekleyecek olan kamuda şeffaflığın sağlanmasına ve son olarak da makro-ekonomik istikrarın sağlanmasına. Teşekkür ederim.

SEDA KOCABAŞ:

Ekselansları Sayın Büyükelçi ve Değerli Konuklar, Ekonomi Bakanlığı temsilcisi olarak, Tunus ve Türkiye arasındaki ticari ve ekonomik ilişkileri hakkında bazı bilgiler sunmak istiyorum. Ekselansları Sayın Büyükelçi ve Doç. Dr. Öztürkler zaten bazı bilgiler verdiler ama ben daha fazla detaya gireceğim.

Her şeyden önce, yasal çerçeveye değinmek istiyorum; ikili ekonomik ve ticari ilişkilerin hukuki temelini oluşturan birçok anlaşma mevcut. 1986 yılında imzalanan Çifte Vergilendirmenin Önlemesi Anlaşması, 1991 yılında imzalan ikili Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşması ve 1992 yılında imzalanan Ticari Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması gibi anlaşmaların imzalanmış olduğunu söylemekten memnunum.

Bunun yanı sıra, 1981 ve 2011 yılları arasında turizm, tarım, sivil havacılık, deniz ve karayolu taşımacılığı, sağlık, bilim, sanayi, madencilik, jeoloji ve gümrük gibi çeşitli alanlarda pek çok ikili işbirliği anlaşması da imzalanmıştır. Ancak, Türkiye ve Tunus arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin mihenk noktasını Kasım 2004 tarihinde Türkiye ve Tunus Cumhuriyeti arasında imzalanan Ortaklık Anlaşması oluşturmaktadır. Bu Anlaşma, 1 Temmuz 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş, tarife ve tarife dışı engelleri taraflar arasındaki ticarette ortadan kaldırmıştır.

Anlaşma ayrıca, sağlığa uygun önlemler, hizmet ticareti, doğrudan yabancı yatırımlar, iç vergilendirme, ödemeler dengesi, kamu alımları, devlet yardımları, fikri mülkiyet hakları, antidamping, korunma tedbirlerinin ve menşe kuralları gibi çok sayıdaki konuların yanı sıra diğer işbirliği alanlarında da pek hususu düzenlemektedir.

Sanayi ürünleri ile ilgili olarak da, Tunus menşeli mallar için Türkiye tarafından uygulanan gümrük vergileri Anlaşmanın yürürlüğe girmesi ile birlikte kaldırılmıştır. Türkiye menşeli mallar için Tunus tarafından uygulanan gümrük vergileri ile ilgili olarak, bu 1 Temmuz 2014 yılına kadar kademeli olarak ortadan kalkacaktır. Tarım ürünleri ile ilgili olarak, Türkiye ve Tunus birbirlerine tarife indirimi ve / veya üçüncü bir taraf menşeli ürünlerde gümrük tarife kotalarının tamamen kaldırılmasında mutabakata varmıştır.

Ortaklık Anlaşması ile Bakanlar başkanlığını yaptığı dış ticaretten sorumlu bir Ortaklık Konseyi kuruldu. Türkiye Ekonomi Bakanı Sayın Zafer ÇAĞLAYAN ve Tunus Sanayi ve Ticaret Bakanı Sayın Mohamed Lamine CHAKHARI Ortaklık Konseyi başkanlarıdır. Yılda en az bir kez toplanır ve söz konusu Anlaşmanın uygulanmasında kaydedilen ilerlemeyi gözden geçirirler. Aynı zamanda ekonomik ve sosyal etkileri ile diğer ikili ve uluslararası konulardan kaynaklanan karşılıklı menfaat de dahil olmak üzere Ortaklık Anlaşması çerçevesinde kaynaklanan temel sorunları incelemek de Konsey'in görevi dahilindedir.

Ayrıca Anlaşmanın uygulanmasından sorumlu olan bir Ortaklık Komitesi de kurulmuştur. Türk-Tunus Ortaklık Konseyi›nin son toplantısı Aralık 2010 tarihinde, Ankara›da gerçekleştirilmiştir ve Ortaklık Komisyonu›nun son toplantısında da Ocak 2011 tarihinde, Ankara›da gerçekleştirilmiştir.

İzninizle bu toplantılarda alınan kararlardan örnekler vermek istiyorum. Mesela son Komisyon toplantısında, Türk ve Tunuslu heyetler, anlaşmadaki tarım ürünlerinde taviz değişimini belirleyen protokolünde bir değişiklik kararı aldı. Bu değişiklik kararı ile kotasyon tarihlerini yılda 2000 tondan 4000'a yükseltti. Bu karar Komisyon kararıdır ancak geçerli olabilmesi için Konsey'in kararı haline gelmesi gelmektedir. Yani geçerli olabilmesi için iki ülkedeki hükümetleri, Bakanlar veya temsilcileri tarafından imzalanması gerekmektedir.

Aslında Bakanların, Komisyon kararlarını imzalamak için Konsey toplantısına kadar beklemesi gerekmemektedir. Aslına bakarsanız bu değişiklikler 2012 Ocak ayında, Sayın Çağlayan'ın Tunus'a gerçekleştirdiği resmi bir ziyaret sırasında imzalanmıştır. Bu verimli bir ziyaret sırasında, Sayın ÇAĞLAYAN'a yaklaşık 70 Türk işadamları eşlik etti ve Türkiye-Tunus İş Forumu, yaklaşık 200 Tunuslu işadamlarının katılımı ile gerçekleştirildi.

Bu güne kadar yaklaşık 1000 iş toplantısı, bu iş forumu çerçevesinde gerçekleştirildi. Bu tür iş toplantılarında bir araya gelmek Türkiye ve Tunus arasında sık görülür bir hale geldi. Bize göre bu durum Tunus ve Türkiye arasındaki gözle görülür orandaki katılımı ve karşılıklı çıkarlarının iyi bir göstergesidir. İstatistikler de, Türkiye ve Tunus arasındaki büyüyen ticari ve ekonomik ilişkilerinin bir başka işaretidir. Daha önce de belirttiğim gibi Ortaklık Anlaşması 2005 içinde yürürlüğe girdi ve 2005 yılında iki ülke arasındaki ticaret hacmi 420 milyon dolardı. 2011 yılında ticaret hacmi bir milyar doları aştı. 2009 küresel ekonomik krizin olumsuz etkisini de düşünürsek bu yüzde yüz artış elbette potansiyelin altında olmasına rağmen aslında kötü değil. 2011 yılında Türkiye'nin Tunus'tan gerçekleştirdiği ithalat 250 milyon dolardı, Tunus'a yapılan ihracat ise 800 milyon dolardı. 2012 yılında Türkiye›nin Tunus yaptığı başlıca ihracat tekstil, çiftlik, kumaş ve ilgili ürünler, demir, çelik ve belirli sanayiler için özel makinelerden oluşmaktadır. Bu sanayi ağırlıklı olarak gıda işleme sanayisinde kullanılmaktadır. Ve Türkiye›nin Tunus'tan yaptığı birincil ithalatı 2011 yılında akaryakıt ve inorganik kimyasallar, özellikle fosfattan oluşmaktadır. Bunların yanı sıra yatırımlar hakkında da bilgi vermek istiyorum.

Türkiye'de 48 Tunuslu şirketler bulunmaktadır. Çoğu işletme küçük ve orta ölçeklidir. İki tanesi 2100 dolardan daha fazla sermayeli işletmelerdir. Bizdeki verilere göre Tunus'ta Türk şirketlerinin toplam yatırım 7,5 milyon dolardır. Ticaret, ekonomi ve yatırımda yükselen bir trend gözlemlemekteyiz fakat Sayın Büyükelçinin de belirtildiği üzere iki ülkenin son 10 yıl içinde sürdürdüğü istikrarlı büyüme oranları dikkate alındığında şu anki rakamlar hala potansiyelin altındadır. Ancak gelecekte Türk ve Tunus ekonomileri için oldukça olumlu işaretler bulunuyor. Her şeyden önce, bildiğiniz gibi, ekonomik krizin dünya ticaretindeki olumsuz etkileri yavaş bir iyileşme göstermeye başlamıştır. Ayrıca Tunus devriminin sonucu hukukun üstünlüğüne dayalı istikrarlı ve huzurlu bir ortam olacaktır. Aynı zamanda Ortaklık Anlaşması da var. Yani gelecekte Türkiye ile Tunus arasında muhtemelen bu ekonomik ve ticari ilişkiler çok daha hızlı büyüyecek ve umarım bölgedeki diğer ülkeler için bir örnek teşkil edecek.

ÖZLEM TÜR:

Şimdi katkılarınız, sorularınız ve yorumlarınız için yeterli zamanımız olduğunu düşünüyorum. Yorum bölümüne başlayabilirsiniz. Lütfen.

ABDULLAH BOZKURT:

Bugün farklı konuşmacılardan oldukça iyi konuşmalar ve yorumlar dinledik. Nebahat bazı tarihsel referansları ile siyasi yönlerden bahsetti. Doç. Dr. Harun Öztürkler makroekonomik verileri iletti. Her zaman numaralarla oynayabilir. Bu noktada bardağın boş ya da dolu yanını görmek bizim elimizde. Seda iki ülke arasındaki ikili düzeyde ilişkiler hakkında bilgi verdi. Ama Büyükelçi Rhouma hemen hemen Tunus'taki bütün resmi özetledi diyebilirim. Ve bunun için teşekkür ediyorum. Ben bu konuşmalarda geçen hususlara iki şey daha eklemek istiyorum. Birincisi insan beklentileri ve diğeri ise zamanlama. Zamana karşı yarışıyoruz, insanlar Al Nahda liderliğindeki yeni koalisyon hükümetine karşı hayal kırıklığı hissetmeye başladılar.

Sokaktaki insanların günlük yaşamında bir fark yaratmak adına somut sonuçlar ortaya çıkarabilmek için çok zamanımız da yok. Bu nedenle de Tunus'un karşılaştığı önemli sorunlar bulunuyor. Kendi köşemde Tunus'un alabileceği tüm yardıma ihtiyacı olduğunu yazmamın nedeni de budur, çünkü devrimleri yaşayan diğer ülkeler için başarılı bir demokratikleşme modeline ihtiyacımız bulunuyor. Tunus bu bağlamda bizler için iyi bir örnek, Tunus'u göstererek "Tunus bunu başardı, gelecekte, Mısır›da, Libya›da ve Suriye, Yemen gibi diğer ülkelerde de aynı şey yapabilir" diyebiliriz. Çok iyi eğitimli genç nüfusundan ötürü, Harun Öztürkler'in belirtildiği gibi genç işsizlik konusunda bazı zorluklar olmasına rağmen, yine de Avrupa›dan, Türkiye'den ya da Körfez ülkelerinden yatırımcı çekebilecek ve bu genç nüfusu istihdam edebilecek potansiyele sahip bir ülke. Peki, bunu nasıl başarabiliriz? Ben medya sektöründenim. Belki de bu nedenle medya konusunda işbirliği üzerine odaklanmak istiyorum, çünkü eğer hangi taraftan olursa olsun bir haber yayınladığınızda kamuoyu üzerinde bir etki oluşturmuş olursunuz. Medya devrim sırasında çok yararlı bir araç olarak kullanıldı ancak devrimden sonra, özellikle insanların beklentilerini yok etmek için sosyal medya kullanılmaya başlandı. Bu yüzden medya konusunda güvenilirlik, raporlama, mesleki etik gibi konular başta olmak üzere profesyonel eğitim sağlamak için işbirliği geliştirmeliyiz. Bir diğer bahsedilen konu ise Türkiye'nin Tunus'taki düşük seviyedeki yatırımları idi. Bu konuda çok haklısınız. Şu anda Tunus›ta 23 şirket yatırım yapıyor; bunlar arasında en büyüğü TAL ve Tunus›ta 3 havaalanı projesini yönetiyor. Belki 500 kişi istihdam edilmektedir.

Beklentiler ve bu beklentilere nasıl cevap verileceği önemli bir hususu teşkil etmektedir. Bildiğiniz gibi, yıllardır süren baskı, adaletsizlik ve yolsuzluktan sonra, insanların öfkeli ve sinirli olması normal bir durum. Devrimden sonra zor zamanlar yaşanmış ancak toplumsal bütünlük korunabilmiştir. Bence sosyal istikrarı sağlayabilmek adına ekonomik anlamda başarılı olmak önemli bir hususu oluşturmaktadır. Bazı sorunların ortaya çıkacağından eminiz. Ancak Tunus'un iyi bir

örnek olabilmek için şansı da oldukça yüksek. Eğer istatistiklere bakarsanız, Tunus'un bir ihracat ülkesi olduğunu görürsünüz. Bu entegre bir sistemin var olduğu anlamına gelmektedir. Bunun temelinde ise eğitim kalitesi yatıyor. Ayrıca yatırımlar için de oldukça iyi teşvikler bulunuyor. Öte yandan, ortaklığın teşvik edilmesini sağlamak için de iyi nedenler bulunuyor.

Devrimin ardından Fransa ve Körfez ülkeleri gibi dünyanın her yerinden pek çok ülke Tunus'a geldi. Tunus'un önündeki küçük sorun ise Tunus'ta tansiyonun nasıl düşürüleceği ve Tunuslu işçilerin daha fazla sabırlı olmaya nasıl ikna edileceğidir. Bu tabi siyasi anlamda nasıl idare edileceği ile alakalı. Tunus'ta medyaya önemli bir rol düşüyor. Bildiğiniz üzere Tunus'ta medya rejim için vardı, bu nedenle de özgür bir medyadan bahsetmek zor. Değişim anlamı zamana göre değişmekte. Şu andaki anlamı ise özgürlük. Şu anda çok özgür bir şekilde konuşabiliyorlar ancak bunun etkisi de uluslar arası boyutta. Ülke ekonomisinin yaklaşık %80 endüstri, turizm, ticaret gibi alanlarda dışa bağımlı halde. Medya çok büyük resim ve çok büyük öneme sahip.

Tunus'taki Türk yatırımlara geldiğimiz de ise Tunus'ta serbest ticaret bölgelerimiz bulunuyor. Fakat en önemli sorunumuz ise zamanının kısıtlı olmasıdır. Bu bağlamda zaman oldukça önemli bir faktör. Yaptığımız tartışmalardan çıkan sonuç şu ki Türkiye'nin Tunus'taki profili oldukça yüksek. Ancak bildiğimiz gibi proje üretmek ve uygulamak da zaman istiyor. Bu anlamda oldukça iyimseriz, doğru yolda ilerlediğimizi düşünüyorum.

Sanayi bölgelerinin oluşturulması ile ilgili olarak da bu konuda tartışıyoruz. Türkiye Sanayi ve Ekonomi Bakanlığı bize yardımcı olacak ve sanayi bölgelerinin oluşturulması yönünde güçlü bir irade ortaya konmuş durumda. Çünkü ihracat üzerinde çok sıkı kontrol mekanizmalarımız olmadığı için bizdeki sistem oldukça esnektir. Bu varsayım üzerinde çalışıyoruz. Örneğin Libyalı işadamları ile seminerler organize ediyoruz ve Güney Tunus'ta bir sanayi bölgesi oluşturmak için çalışmalarımız devam ediyor. Tunus'un Libya ile 150 km'lik bir sınırı var Bu Türk işadamları için çok iyi bir fırsattır. İlginçtir ki Libya ticaret ve endüstri bölgeleri anlamında oldukça lojistik bir konumda olabilir ve bu nedenle de Türk ortaklarımızı bu endüstri bölgelerinde olmaya ve Libya'ya ihracat yapmaya ikna etmeye çalışıyoruz.

Bence bu oldukça stratejik öneme sahip ve bu nedenle de tüm zamanlı bir şekilde bu hususlar üzerine çalışıyoruz. Türkiye'nin Tunus'a siyasi anlamda yardım edebileceği pek çok alanın olduğu konusunda oldukça iyimser bir yaklaşıma sahibim. Tunus, geleneksel ticaret deneyimine sahip bir ülke. Bu noktada Türkiye'yi büyük ticaret ortağı olarak Tunus'ta görmek istiyoruz.

ÖZLEM TÜR:

Çok teşekkür ederiz. Sizinle devam edelim mi?

ALİ HUSSEIN BAKEER:

Aslında medya ya da ekonomi konularında zamanınızı almak istemekteyim. Tüm bu sorunlar hakkında konuşmamız aslında Tunus için önemli

konulara değinmemiz anlamına geliyor. Ben kısaca rol modeller üzerinde konuşmak istiyorum. Sanırım daha az modeller hakkında konuşmak gerektiğini düşünüyorum. Çünkü eminim ki ülkemizin çok ortak özellikleri bulunuyordur. Ama pek çok farklılıklar da bulunmakta. Örneğin, Körfez ülkeleri veya Mısır ile aynı olamaz. Pek çok kişi Arap ülkeleri arasında muvaceheler olduğu fikrini taşıyor. Öte yandan modeller çok pratiktir. Eğer olumlu anlamda konuşmak istiyorsanız, deneyimler hakkında konuşmak gerekir. Başarı herkes için bir modeldir. Bu anlamda, modellerden ziyade, başarılı deneyimleri hakkında konuşmak gerekir. Bizim meydanlarımızda veya Tahrir'de, aynı şeyleri isteyen birçok insan var. Ancak Tunus'ta ve Mısır'da güçlü şeyler sağlanmadı. Eğer başarıları da dikkate almak istiyorsak beklentilerimizi sınırlamamız gerekir. Örneğin, demokrasiye ulaşmak kolay bir iş değildir. Ancak uzun bir diktatörlükten sonra gelir. 30 yıl içinde insanlardan ne olmalarını bekliyorsunuz? Bence beklememeliyiz. Yani fazlasını bekliyoruz. Bazı şeylerin zaman aldığının farkında olmak gerekir ve doğru yolda hareket etmeliyiz. Ya uzun dönemde sonuçlara ulaşırız ya da başarısız oluruz. İnsanların, yapılması gerekenlerin ne kadar zor olduğunu anlamalarını sağlamamız gerekiyor, öte yandan hükümetin şu ana kadar başardıkları konusunda onları haberdar etmemiz de gerekiyor. Tunus hakkında sahip olduğum mütevazı bilgilere dayanarak, ülkenin şu anda polarize olduğu da açıktır. Belki eski bazı isimler, insanları etkilemekte. Farklı bir Tunus görebilirsiniz, ancak kanalı değiştirirseniz daha başka bir Tunus da görmek mümkün. Tunus›ta demokrasinin başarılması için, büyük bir meydan okuma var. Sorun çok ciddi boyuttaki ekonomik sorunlardır. Neden? Siyasi bir dönüşümü de baltalar. Bunu hükümet yapar. Ekonomi Tunus halkının isyanının nedenlerinden biridir. Tabii ki, bunu yapan sadece işçiler değil baskıyı reddeden ve özgürlükten yana olanlarda bulunuyor. Ekonomik durumun çok önemli olmasının nedeni budur ve bu nedenle insanlar hükümetten sonuç beklemekte. Pek çok Arap ülkesi gibi Tunus, insan kaynakları, doğal kaynakları ve sermaye bakımından zengin bir ülke. Yani Tunus'a, mali açıdan da yardımcı olarak bunu dengelememiz gerekiyor. Öte yandan projelere yardımcı olmak ve projeleri finanse etmek önem taşıyor. Ekselansları Sayın büyükelçi Türkiye ile olan ikili ilişkilerden bahsettiler. Biz buna sahibiz. Bizler de oranları kullanıyoruz. Esas itibari ile oranlar gerçekten bir zemin teşkil edemezler. Daha fazlasını bekliyoruz. Türkiye dünyanın 16. büyük ekonomisi. Şirketleriniz çok büyük değil, yıllık 500 milyon ya da 1 milyar tutarındaki dış ticaret fazlasıyla bireysel sayılır. Bizler daha çok daha doğrudan dış yatırım ve hatta borç verilmesini bekliyoruz. Bu konuda emin değilim ama çünkü Ekselansları bize bu konu hakkında daha fazla bilgi verebilir. Fakat Körfez ülkeleri Tunus'a yüksek miktarda borç verdi, olur ya da olmaz bilmiyoruz ama Davutoğlu'nun da dediği gibi "Tunus'un başarısı bizim de başarımızdır" ve onun inancı bizlerin de inancı.

Ancak baktığımda somut eylemler göremiyorum. Sadece sözler duymak

değil aynı zamanda bazı hareketler de görmek istiyoruz. Ekselansları anayasa değişikliğinden bahsetti. Bize eğer mümkünse yeni anayasanın nasıl olacağını anlatır mısınız? Bu arada, Tunus'un Türkiye için anayasal bir model olabileceğini tartışıyorsunuz. Bildiğim kadarıyla, Tunus, Türkiye'den bile önce, Ortadoğu'daki ülkeler arasında ilk anayasa sahibi olan ülkelerden biri. Yaklaşık 230 yıl önce idi. Türkiye›de 19. yüzyılın sonlarına doğru bunu başardı.. Kutuplaşmanın aşılması en önemli zorluklardan biri olduğu belirtildi. Ne yazık ki, hala çok tehlikeli bir kutuplaşmanın özellikle çok radikal bölücülük ve çok radikal İslamcılığı görebilirsiniz.

GAMZE COŞKUN:

Belki bizlere Selefilerden ve onların yaklaşımlarından bahsedebilirsiniz?

ALİ OĞUZ DİRİÖZ:

Benim iki sorum olacak. Tunus'ta neden başarı beklediğimizden bahsettik. Tunus güçlü bir devlet geleneğine ve homojen bir nüfusa sahiptir. Ben daha çok sosyal medyanın rolünü sormak istiyorum. Tunus Devlet Başkanına seslenen bir şarkıyı seslendiren 22 veya 23 yaşında bir rap şarkıcısı vardı. Bu daha çok sosyal medyada popüler oldu. Benim sorum sosyal medya sadece bir kurumun değil, aynı zamanda gençler arasında ilham kaynağı olan bir alan ve birçok şirket de sosyal medyaya yatırım yapmakta. Gençlik sosyal medya aracılığı ile bir araya geldi. Sosyal medya Tunus'ta büyük bir etki yaratmak için bir kanal olabilir mi? İkinci sorum ise Fransa ile ilgili olacak. Eski rejimin Sarkozy ile çok yakın ilişkileri vardı. Fransa daha sonra bunun için özür diledi. Tunus'ta en büyük ticaret ortağı ve en büyük yatırımcı da aynı zamanda. Bu ilişkiler nasıl devam ediyor? Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

SEDA KIRDAR:

Tunus'taki anayasa yazım süreci ile alakalı olarak, Mısır'la karşılaştırıldığında Tunus oldukça iyi bir şekilde devam etmekte. Tunuslu liderlerin ve uzmanların bölgede lider konuma gelebileceklerine inanıyorum ve Mısır örneği engellenebilir. Bu çok kirli bir süreç. Anayasa yazımında sürecinde geri dönüşler olabilir. Acaba herhangi bir karşılaştırmalı anayasa analizini dikkate alıyor musunuz ve özellikle hangi kısımda zorluklar bulunmakta?

HARUN ÖZTÜRKLER:

Yönetişim ve beklentiler gibi hususları göz ardı edemeyiz. Uluslararası ilişkiler teorilerinde bu konuda üretilmiş kavramlar varsa lütfen uyarın, ancak ülkenin bağımsız ve insanların da özgür olması gerekir. Hepimizin de bildiği gibi, 250 yıl Osmanlı idaresinde, 75 yıl da Fransa idaresinde kaldı. 1956 yılında itibaren bağımsız olan Tunus'ta sadece 2 tane cumhurbaşkanı görev yaptı. Bu yüzden halkın aslında özgür olduğuna inanmıyorum. Son husus sanayi bölgesi ile ilgili. Bu kavramı açıklamak oldukça önemli. Firmaların hem yatay ve dikey entegrasyonunun sağlanması hem de önemli ölçüde yatırım maliyetini azaltmak

ve verimliliği artırmak amacı taşıyan bir bölgedir. Umuyorum ki Ekonomi ve Maliye Bakanlıklarınız bu bölgeler hakkında detaylı bilgilere sahiptirler. .

H.E. MEHREZ BEN RHOUMA:

Tabii, her ülkeye özgü bir model ve kendisine ait belirli bir gerçekliği vardır, ama biz özlemlerimiz için değiş tokuş yapabiliriz. Bu yüzden, bazı etkileşimlerin türleri olabilir. Neden olmasın? Türkiye iyi bir örnek. Biz Türkiye›nin siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda başarılı bir örnek olduğunun farkındayız.

Anayasa yazım sürecine ilişkin zorluklara gelince, kutuplaşma üzerine sarf ettiğim sözlerimi netleştirmek isterim. Sizlerin de bildiği gibi, ülkemde şu anda Şeriat, Şeriat'ın nasıl uygulanacağı ve yeni anayasa içerisindeki konumuna dair bir tartışma mevcut. Elbette ki ülkede yeni yazılacak anayasaya dair pek çok değişik ses yükselmekte ve anayasal metnin Şeriat'a dayalı olması gerektiğini savunanlar da bulunuyor. Ancak bu kesimin ülkemde azınlıkta kaldığını söylemem lazım. Öte yandan en geniş tabana sahip argüman ise şu andaki anayasada mevcut olan ve Tunus'u cumhuriyet ve resmi dini İslam olarak belirten birinci maddeyi korumaktır. Bence çoğu Tunuslu da bu yönde düşünmekte. Dün Başbakan bir konuşma yaptı ve bildiğiniz gibi El Nahda Partisi'nden olan Başbakan, anayasanın herkese ait olması gereğinden hareketle tüm parti ve taraflarca desteklenmesi gerektiği gerçeğine katıldıklarını ifade etti. Partiler arası kutuplaşmaya gitmeden tüm tarafların üzerinde uzlaşmaya vardıkları bir anayasa hazırlamalıyız. Bu nedenle ülkede bir tartışma mevcut ancak sayın hanımefendinin de belirttiği gibi Tunus'un uzun bir geçmişi var. Arap dünyasının ilk anayasası 1856 tarihinde Tunus'ta yazılmıştır. Tunus insan hakları örgütünün de ilk kurucusudur. 1956 yılında çok eşliliği yasaklamıştır. Tüm bu tarihi Tunus'u ılımlı ve modern bir ülke haline getirmiştir. Bütün bu nedenlerden ötürü bugün bahsettiğim yönde anayasa hazırlamak akıllıca olacaktır. Bizler bu konuda çok iyimseriz. Selefilere gelince, Selefiler ülkede ne kadar etkili? Şu anda bir gerçeklik olarak kabul edilmeliler ancak Tunus'ta azınlık talar ve hayat akışımızı tehdit edecek konumda değiller. Tüm taraflar bu tarz davranış ve tutumlara karşıdır. Fakat hükümet durumun farkında, Selefilerin azınlıkta olduğunun da farkındalar. Bu grubu diğerlerinden izole etmenin faydalı olacağını düşünüyorlar. Belki ileride durum daha olumsuz yöne gidebilir. Tunus etkiye oldukça açık bir ülke, ayrıca Libya gibi bize sorun ihraç edebilecek komşularımız da bulunuyor. Bu aslında dikkate almamız gereken bir husus. Ülkemizin istikrarı ve güvenliği bizim önceliğimiz. Herkes kendi fikrini özgürce ifade edebilir, bu bizim açımızdan sorun değil. Fakat şiddete karşıyız.

Sosyal medyaya gelince, ne gibi bir etkisi olabilir? Elbette ki sosyal medya Tunus'ta oldukça dinamik bir sektör. Bildiğiniz gibi Tunus'taki devrimin başarısında, Twitter ve Facebook gibi sosyal medya araçlarına çok şey borçlu. Bu bakımında yaptığı katkı önemli. Belki sivil toplum açısından bu tarz sosyal medya araçları önem taşımaktadır. Bu bakımdan katkısı önemlidir.

Sarkozy ve Zeynel Abidin Bin Ali ile yakın ilişkilere gelince, Fransa bazı özel uygulamalar önermektedir. Fransa ülkemizin ticari ortağıdır ve pek çok kere de Tunus'u ziyaret ettiler. Bu ilişkilerde nasıl değişiklikler yaşanacak peki? Önceki dış politikamız sadece kişisel hususlara indirgenmemelidir. Fransa bizim tarihsel geçmişimizden ötürü geleneksel bir ortağımızdır. Öte yandan Fransa sınırları içerisinde hatırı sayılır bir azınlık Tunuslu nüfus da bulunmaktadır. Öte yandan Fransa'ya yakın sayılabilecek bir eğitim sistemine sahibiz. Bütün bu nedenlerden ötürü Fransa ile yakın ilişkilere var. Ancak hiçbir şekilde tam ve kayıtsız bir bağlılıktan söz edemeyiz. İlişkilerimizi çeşitlendirebiliriz. Bizim için öncelikli olan, ülke çıkarlarımızdır. Bağımsız egemenliğimize saygı duyulması da bizim için ön koşuldur.

ÖZLEM TÜR:

Sayın Büyükelçi çok teşekkür ederiz. TESEF tarafından yapılan son çalışmaya göre Arap ülkeleri için önemli iki konuda yapılan soruşturmada Tunus, verilen cevaplar arasında en yüksek puanı almış ülke. Birinci soru Ortadoğu'daki Türkiye'nin olumlu rolünde Tunus'un skoru en yüksek. İkincisi ise Arap Baharı'nın ardından Türkiye'nin Ortadoğu ilişkilerindeki etkisi. Gene bu soruda Tunus en yüksek puanı alan ülke. Bu toplantı ORSAM ve ODTU işbirliğinde yapılacak serinin ilk toplantısı. Toplantımıza katıldığınız için çok teşekkür ederim. Lütfen katılımcılara teşekkür etmek için bana eşlik edin.

AKADEMİK KADRO

Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	ORSAM Trabzon Temsilcisi, KTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
Doç. Dr. Tarık Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Uluslararası Antalya Üniversitesi
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri - Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ
Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamalov)	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Habib Hürmüzlü	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Ahi Evran Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Canat Mominkulov	ORSAM Uzmanı, Avrasya, El Farabi Kazak Milli Üniversitesi
Dr. Abdullah Alshamri	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ORSAM Riyad Temsilcisi
Dr. Neslihan Kevser Çevik	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Elmira Cheremisova	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, St. Petersburg Üniversitesi
Dr. Didem Danış	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Avrasya - ORSAM Bişkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv. Ögretim Üyesi
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Av. Aslıhan Erbaş Açıkel	ORSAM Danışmanı, Enerji - Deniz Hukuku
Pınar Arıkan	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika - ORSAM Antananarivo (Madagaskar) Temsilcisi
Bilgay Duman	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Noyan Gürel	ORSAM İzmir Temsilcisi
Selen Tonkuş	ORSAM Erbil (Irak) Temsilcisi
Oytun Orhan	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Sercan Doğan	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanriverdi	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Uğur Çil	ORSAM, Ortadoğu
Leyla Melike Koçgündüz	ORSAM, Ortadoğu & Projeler
Ufuk Döngel	ORSAM, Ortadoğu
Göknil Erbaş	ORSAM, Karadeniz
Aslı Değirmenci	ORSAM, Ortadoğu
Jubjana Vila	ORSAM, Ortadoğu
Mavjuda Akramova	ORSAM, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Dr. Seyfi Kılıç	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Kamil Erdem Güler	ORSAM Su Araştırmaları Programı
Çağlayan Arslan	ORSAM Su Araştırmaları Programı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştayı Eski Başkanı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	ORSAM Trabzon Temsilcisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ramazan Daurov	Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü, Direktör Yardımcısı
Prof. Dr. Vitaly Naumkin	Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü Direktörü
Dr. Abdullah Alshamri	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ORSAM Riyad Temsilcisi
Hasan Alsancak	BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenligi Direktörü
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andican	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü
Büyükelçi Shaban Murati	Arnavutluk Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Hediye Levent	Gazeteci (Suriye)
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Doç. Dr. Ersel Aydınlı	Bilkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı & Fulbright Genel Sekreteri
Yaşar Yakış	Büyükelçi, Dışişleri Eski Bakanı
Patrick Seale	Ortadoğu ve Suriye Uzmanı
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Aftab Kamal Pasha	Hindistan Batı Asya Araştırmaları Merkezi Başkanı
Itır Bağdadi	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Bölümü
Prof. Dr. İdris Bal	TBMM 24. Dönem Milletvekili
Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
Dr. Sami Al Taqi	Orient Research Center Başkanı
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Safarov Sayfullo Sadullaevich	Tacikistan Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Ali Birinci	Polis Akademisi
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı
Dr. Hasan Canpolat	İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
E. Hava Orgeral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika
Doç. Dr. Mitat Çelikpala	Kadir Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Çetiner Çetin	Gazeteci (Orta Doğu)
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	YÖK Başkanı
Dr. Didem Danış	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi, Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniversitesi, Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
Dr. Farhan Ahmad Nizami	Oxford Üniversitesi İslami Çalışmalar Merkezi Yöneticisi
Av. Aslıhan Erbaş Açıkel	ORSAM Danışmanı, Enerji - Deniz Hukuku
Cevat Gök	Irak El Fırat TV Türkiye Müdürü
Mete Göknel	BOTAŞ Eski Genel Müdürü
Osman Göksel	BTC ve NABUCCO Koordinatörü
Timur Göksel	Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
Numan Hazar	Emekli Büyükelçi
Habib Hürmüzlü	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Doç. Dr. Pınar İpek	Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Dr. Tuğrul İsmail	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Alexandr Koleşnikov	Diplomat
Dr. İlyas Kamalov	ORSAM Avrasya Danışmanı
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
Doç. Dr. Şenol Kantarcı	Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Selçuk Karaçay	Vodofone Genel Müdür Yardımcısı
Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu	Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
İsmet Karalar	Edremit Belediye Başkanı Danışmanı
Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman	Fatih Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Şaban Kardaş	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli	Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Aleksandr Knyazev	Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek)
Prof. Dr. Erol Kurubaş	Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Talip Küçükcan	Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
Arslan Kaya	KPMG ,Yeminli Mali Müşavir
Dr. Hicran Kazancı	Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
İzzettin Kerküklü	Kerkük Vakfı Başkanı
Prof. Dr. Mustafa Kibaroğlu	Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Av. Tuncay Kılıç	Edremit Belediye Başkanı
Dr. Max Georg Meier	Hanns Seidel Vakfı Proje Müdürü (Bişkek)
Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa	Bağdat Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mahir Nakip	Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Tarık Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Uluslararası Antalya Üniversitesi
Prof. Dr. Çınar Özen	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Murat Özçelik	Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarı
Muhammed Nurettin	Beyrut Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dr. Bahadır Pehlivantürk	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Victor Panin	Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya Federasyonu)
Doç. Dr. Fırat Purtaş	Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
Prof. Dr. Suphi Saatçi	Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Avrasya - ORSAM Bişkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv. Ögretim Üyesi
Ersan Sarıkaya	Türkmeneli TV (Kerkük,Irak)
Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlşkiler Bölümü
Doç. Dr. İbrahim Sirkeci	Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
Dr. Aleksandr Sotnichenko	St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Zaher Sultan	Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
Dr. Irina Svistunova	Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Ortadoğu Danışmanı,Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin	Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Mehmet Şüküroğlu	Enerji Uzmanı
Doç. Dr. Oktay Tanrısever	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Erol Taymaz	ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampusü Rektör Yardımcısı
Prof. Dr. Sabri Tekir	İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
Dr. Gönül Tol	Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
M. Ragıp Vural	2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
Dr. Ermanno Visintainer	Vox Populi Direktörü (Roma,İtalya)
Dr. Umut Uzer	İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Prof. Dr. Vatanyar Yagya	St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Avrasya Danışmanı
Osman Göksel	BTC ve NABUCCO Koordinatörü

Timur Göksel	Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
Habib Hürmüzlü	ORSAM Ortadoğu Danışmanı
Numan Hazar	Emekli Büyükelçi
Doç. Dr. Pınar İpek	Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Dr. Tuğrul İsmail	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Dr. İlyas Kamalov	ORSAM Avrasya Danışmanı
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Şenol Kantarcı	Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Selçuk Karaçay	Vodafone Genel Müdür Yardımcısı (Türkiye)
Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu	Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman	Fatih Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Şaban Kardaş	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli	Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Aleksandr Knyazev	Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek, Kırgızistan)
Prof. Dr. Erol Kurubaş	Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Talip Küçükcan	Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
Arslan Kaya	KPMG, Yeminli Mali Müşavir
Dr. Hicran Kazancı	Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
İzzettin Kerküklü	Kerkük Vakfı Başkanı
Prof. Dr. Mustafa Kibaroğlu	Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa	Bağdat Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mahir Nakip	Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Tarık Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Çınar Özen	Ankara Üniversitesi, SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü
Murat Özçelik	Türkiye Cumhuriyeti Bağdat Büyükelçisi
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisat Bölümü
Dr. Bahadır Pehlivantürk	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Victor Panin	Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya)
Doç. Dr. Fırat Purtaş	Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
Prof. Dr. Suphi Saatçi	Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Avrasya – ORSAM Bişkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv.
Ersan Sarıkaya	Türkmeneli TV - (Kerkük, Irak)
Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim Sirkeci	Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
Dr. Aleksandr Sotnichenko	St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Zaher Sultan	Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
Dr. Irina Svistunova	Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin	Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Mehmet Şüküroğlu	Enerji Uzmanı
Doç. Dr. Oktay Tanrısever	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Erol Taymaz	ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampusü Rektör Yardımcısı (KKTC)
Prof. Dr. Sabri Tekir	İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
Dr. Gönül Tol	Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü (ABD)
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
M. Ragıp Vural	2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
Dr. Ermanno Visintainer	Vox Populi Direktörü (Roma-İtalya)
Dr. Umut Uzer	İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Prof. Dr. Vatanyar Yagya	St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık	ODTÜ
Bülent Aras	Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi
İlker Aytürk	Bilkent Üniversitesi
Recep Boztemur	ODTÜ
Katerina Dalacoura	Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
F. Gregory Gause	Vermont Üniversitesi (ABD)
Fawaz Gerges	Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Ahmet K. Han	Kadir Has Üniversitesi
Raymond Hinnebusch	St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Rosemary Hollis	City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Bahgat Korany	Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Peter Mandaville	George Mason Üniversitesi (ABD)
Emma Murphy	Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

Mithatpaşa Caddesi 46/6 Kızılay-ANKARA/TURKEY
Phone: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr

ORSAM MINUTES OF THE MEETING,
No: 13, March 2012

TUNISIA AND TURKEY-TUNISIA RELATIONS IN THE ANNIVERSARY OF THE REVOLUTION

DEVRİMİN İLK YILINDA TUNUS VE TÜRKİYE-TUNUS İLİŞKİLERİ

تونس في العام الأول للثورة والعلاقات التركية - التونسية

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM

MINUTES OF THE MEETING

ORSAM
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

STRATEGIC INFORMATION MANAGEMENT AND INDEPENTDENT THOUGHT PRODUCTION

CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

History

In Turkey, the shortage of research on the Middle East grew more conspicuous than ever during the early 90's. Center for Middle Eastern Strategic Studies (ORSAM) was established in Janu- ary 1, 2009 in order to provide relevant information to the general public and to the foreign policy community. The institute underwent an intensive structuring process, beginning to con- centrate exclusively on Middle Eastern affairs.

Outlook on the Middle Eastern World

It is certain that the Middle East harbors a variety of interconnected problems. However, ne- ither the Middle East nor its people ought to be stigmatized by images with negative connota- tions. Given the strength of their populations, Middle Eastern states possess the potential to activate their inner dynamics in order to begin peaceful mobilizations for development. Respect for people's willingness to live together, respect for the sovereign right of states and respect for basic human rights and individual freedoms are the prerequisites for assuring peace and tranquility, both domestically and internationally. In this context, Turkey must continue to make constructive contributions to the establishment of regional stability and prosperity in its vicinity.

ORSAM's Think-Tank Research

ORSAM provides the general public and decision-making organizations with enlightening in- formation about international politics in order to promote a healthier understanding of interna- tional policy issues and to help them to adopt appropriate positions. In order to present effective solutions, ORSAM supports high quality research by intellectuals and researchers that are com- petent in a variety of disciplines. ORSAM's strong publishing capacity transmits meticulous analyses of regional developments and trends to the relevant parties. With its website, books, reports, and periodicals, ORSAM supports the development of Middle Eastern literature on a national and international scale. ORSAM facilitates the sharing of knowledge and ideas with the Turkish and international communities by inviting statesmen, bureaucrats, academicians, strategists, businessmen, journalists, and NGO representatives to Turkey.

** ORSAM is a member of the The Middle East Studies Association (MESA).*

ORSAM MINUTES OF THE MEETING, No: 13

TUNISIA AND TURKEY-TUNISIA RELATIONS IN THE ANNIVERSARY OF THE REVOLUTION

DEVRİMİN İLK YILINDA TUNUS VE TÜRKİYE-TUNUS İLİŞKİLERİ

تونس في العام الأول للثورة

والعلاقات التركية - التونسية

20 March 2012, METU- Ankara

Organized by
Tunus Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği
Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

TUNISIA AND TURKEY-TUNISIA RELATIONS IN THE ANNIVERSARY OF THE REVOLUTION

H.E. Mehrez Ben Rhouma

Tunus Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi

Doç. Dr. Özlem Tür

ODTU, Uluslararası İlişkiler Bölümü

Doç Dr. Harun Öztürkler

ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri -
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Nebahat Tanrıverdi O

ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı

Seda Kocabaş

Dış Ticaret Uzmanı, Afrika Ülkeleri Dairesi,
Anlaşmalar Genel Müdürlüğü-Ekonomi Bakanlığı

ÖZLEM TÜR:

Good morning, ladies and gentlemen. We have the pleasure of having with us today his Excellency Ben Rhouma and we will be talking about Tunisia and Turkish-Tunisian relations. Of course it has been more than a year that the events have taken hold in Tunisia. We have been since then talking about what is going on in Tunisia and what is happening to Turkish- Tunisian relations. We can also see that since last year there has been a revival in Turkish-Tunisian relations. We have been asking the aspects of this and what we will try to do today is to talk about political, economic and cultural aspects of this relationship and try to understand both how the politics of Tunisia is evolving as well as how Turkish-Tunisian relations are evolving in this context. So his Excellency Ambassador, please start.

H.E. MEHREZ BEN RHOUMA:

Thank you very much, thanks for your concern for invitation and thank you for attending this conference. It is great pleasure for me to be with you. The present day was 56 anniversary of the Independence Day, but Tunisia is living the second Independence Day on fourteenth January 2011. Tunisian people were liberated from dictatorship, oppression, injustice and corruption. Tunisia has said the initial process political transformation and politicization in the all region. We start as a local event in Tunisia but because of the regional ties, it became regional event. With the collapse of the regimes like Bin Ali, the regional atmosphere of the region is becoming ready for the political transformation. And the message sent from Tunisia to other Arab states is that the political change is possible. The main slogan that we heard and used it until nowadays in different Arab countries is to prevail the people want. And this by the way the poet said if you want to people want to live, their destiny in their hands. Tunisian revolution is exception in the sense that it was very process in compared to other revolution in the region. Thanks to God, after 23 of October when the elections was held, it was the free elections, it is

the first time in the Tunisia, the bullet box is there and people choose their members in the parliament since we have coalition government. What the Tunisian experience illustrates is that Islam and democracy could survive together. I think Turkey firms that before Tunisia. Our revolutions illustrate also that the geopolitical condition of the region is deeply interconnected for the simple reason the expectation and the demands of the people are roughly the same. Of course there are many challenges and many difficulties but we are optimistic since we have worked on difficult times after the revolution. Thanks God, we have no political vacuum. The functioning of the state was continuing and we preserve the political stability. This is thanks to the quality of the education background of the Tunisian people and the bureaucratic tradition which means the administration. The main challenge that Tunisia is facing now, firstly, is the great expectation of the people and needs that they want to be satisfied in the very short time. It means welfare, employment and so on. Because 23 years of injustice and oppression, you are aware that people are very waiting for good response from the government. Secondly, it is the equal regional development. Most of interior region has suffered from marginalization. Third is to avoid ideological polarization while drafting new constitution. Fourthly, the reconciliation of Tunisia with its environment is important. Tunisia as you know has multidimensional aspect belonging to Maghreb, Mediterranean area, Arabic, African and Islamic world. After the revolution, I would speak about the relationship between Tunisia and Turkey. After revolution, we live an era in the Tunisian- Turkish relationship. Several reasons and factors could explain that. The two countries have common cultural and historical heritages. As you know Ottoman presence in Tunisia was well-perceived. Turkey is the most popular country in Tunisia. The recently opinion poll shows that for the Tunisian people Turkey is the most popular country in the Middle East. And they think the country is the same thing reciprocally, I hope so. Two countries share the same values such as liberty, democracy, liberal system of economy and so on. Maybe also the same policy directions two countries have the closer relationship with Europe. Both countries signed free trade with Europe and with very close relationship with the occidental world. We should also remind that the affinity that exist between AK Party and Al Nahda. She is majority party in Tunisian government. They both defend same occasion for reciprocal reconciliation between Islam and democracy. As you know Al Nahda has promoted a coalition government in Tunisia with alliances. Another factor is also very important. It is that Turkey could be a model for the others. It is also factor for the severity of the region. XXX The success of Tunisia would be the success of Turkey. For that there is a strong will in Turkey to support Tunisia. As you know in the recently, we have had very high visits in Tunisia, Prime Minister visited Tunisia. His Excellency Mr. Abdullah Gül was in Tunisia. We have very high visits in Tunisia, very intensified these kind of visits. The aim of this is to set up rela-

tionship in the strategic level. In last September we signed very important document which is the Friendship and Cooperation Treaty. The two countries focus on this same sectors priority for us. First of all is cooperation on the macroeconomic sectors. We need to exchange our experience between in the field of economic strategy and the two government charge the two ministries of the regional development to coordinate this kind of coordination. The strategic cooperation is that to exchange the experience between two countries how to put on good strategy for the especially for the regional development and to struggle against poverty and so on. We are aware that Turkey has a very good experience then could be very useful for us. Secondly it is very important for us to investment and tourism. Unfortunately Turkish investment in Tunisia is so tight. We have only twenty three Turkish companies in Tunisia which employ one thousand and five workers only. The most investments are in the textile sector, maybe the half of this investment. But you should also say that TAV, she is very important company is present in Tunisia with the one billion dollar of investments and employees five hundred workers. It is very important investment. However we are convincing that the potential Turkish investment in Tunisia is higher than that. We can develop in the next time. For that we focus on develop some industrial zones Turkish Tunisian industrial zones which could be prepared as the base development of this investment .We have some project in this sector. We are studying this week we have very important delegation going to Tunisia to visit some industrial zones and to study how can create this kind of investment. It is free industrial zone. In the trade sector, despite the free trade agreement between two countries, the global volume exchange is very low, one billion dollar only. It is very unequal between two countries, we suffered from 75 percent deficit and 80 percent of our export is the phosphate only. For that our aim is to increase the trade between two countries and to exploit this free trade agreement. In the tourism sector, it is also the result is not very high. We receive in 2010 only 18.000 brothers. It does not

translate very high and close relationship. As you know, 8 million Turkish people spent holiday out of Turkey. We hope that if we receive only one percent. It is enough for us. Then we appreciate there is a more interesting tourism and operative are more and more interesting in investing in Tunisia. Next month, we will have very important delegation with minister of Tourism and Culture visit Tunisia. There we hope that we can organize something between two countries. And in financial field, Turkish government offered Tunisia very important loans, commercial loans from Eximbank 500 million dollars is to stimulate to courage the trade between two countries. It is very important. I should also mention other thing is very TİKA will open office in Tunisia the next time. TİKA is very efficient organism in the microcredit and regional development and so on and it is very useful for Tunisia. But we revise also our legal framework. The framework exist between two countries is not very adapted to the new situation. Our aim is to set up this legal framework. We start to revise all the agreement to protect the investment exist between two countries. We are revising visa agreement. The others also revise their agreements to response our objectives. Other sector where we are working on is the higher education. It is very important. We hope that enhance remember the exchange between academics universities between researchers and to offer more scholarship for the students in the both countries. This is very important and to encourage the learning of the Arabic and Turkish language. There are more factors we stimulate. It is exchange in these sectors. We have also Turkish governments announce that we open Cultural center of Turkey, it is very good thing. We have another sector is very important for Tunisia is professional training. You know that Turkey has very good experience in these sectors. We hope that we can profit from this experience. Two Ministries of Foreign Affairs are coordinating all these cooperation and we follow one road map for 2012. We are following all this cooperation. I will answer, if you have some questions about relationship with pleasure.

ÖZLEM TÜR:

Thank you very much for your talk. This actually laid the ground for a lot discussion and also for our other speakers who can talk about both Tunisian revolution, its consequences and challenges as well waiting there and also about Turkish-Tunisia n relationship in many aspects, especially in the economic section which we will talk. So without much due, here is Nebahat Tanrıverdi from ORSAM. She will be talking about the political dimensions of the relationship and what is happening in Tunisia.

NEBAHAT TANRIVERDİ:

Thank you very much. Today I will try to focus on political dimensions of what happen in Tunisia. The whole things started in Tunisia. The protests in small town, Sidi Buzid, began with a man's setting himself fire; then with the support of Unions, especially the local branches of General Unions of Tunisia; the protests spread to other

cities and ended Ben Ali rule with passive support of Army. But the uprisings did not end until the total exclusion of the former political figures from interim governments. The persistence of Tunisian public was the most determinant aspect behind the transition process; and I think that this is the important factor for a successful democratic transition in Tunisia. Such a conclusion is based on many reasons, but the most significant one lies in the country's political history which includes mobilization, long-term struggle for a multi-voice political atmosphere and social mobilization.

The economic reasons behind the uprisings have been highlighted by many in order to analyze the uprisings in Tunisia deserve special interest. In the economic section of this meeting, I think that we will discuss these very deeply. But the political discontent fed by authoritarian regimes is very important determinant. I think that it is also important to focus on former Tunisian regime to understand what is happening now.

When we look at the political history of Tunisia, we see that the three infitah waves transformed country in many ways, in 1970s and 1980s. During this period, with the economic growth, the popular segments of society like workers and students began to demand democratic reforms by demonstrations and strikes. With the impact of the challenges from below, Bourgiba's period ended and Zine El Abidine Ben Ali took the rule with a bloodless coup. The infitah and also transformation of Tunisia continued in Ben Ali period. At the end, a new authoritarian regime was built up. What are the main features of this new authoritarian regime?

First of all, this new authoritarian regime was built on a multi-party election system. One can call this "illusion of change", and I think this is absolutely right. The multi-party election system had been dominated by ruling party, with the former election law; in so new authoritarian regime controlled opposition in legal framework; softened mobilized masses and eased the opposition. The limitation on po-

litical and social life and pressure on media and civil society pushed the opposition while the elections with only one option, the ruling party's championship; sustained legitimacy for this authoritarian regime.

Secondly, the political openings such as multi-party system and restrictive associational life on one hand and the transformation of economy from socialist policies to market oriented capitalist system on the other hand created a significant shift in regime's social bases. In so, regime started to search more limited but dependent social bases for its legitimacy. By doing this, the popular sectors excluded from economic life more and more.

At the end, we can consider Tunisian transition at that time as a political and economic response of an authoritarian regime to the global changes and a way to survive. Ben Ali was successful in managing the discontent against him as a control mechanism in the domestic affairs until the end of his rule despite the fact that he brutally suppressed the opposition. But as we can see, the mechanism of authoritarian regime could not achieve to survive in the wave of protests and at the end a transition period had begun.

First of all the elections for a Constitute Assembly was held. The parties, Islamist Al Nahda, central Republican Congress and leftist Ettakatol formed a coalition government. In this respect the new assembly is expected to rewrite the constitution and some other basic laws such as election and media laws and supervise the election of the new government. It is also important to note that this assembly is interim one and they will transform power to new assembly after fulfilling their one-year period.

It is also crucial to analyze the character of coalition government who guide this transition period now. Coalition government does not include any former regime remnants. It also constitutes a broad spectrum of society because of being a coalition between different political stands.

In addition to assembly and government, we should analyze what happened to the authoritarian regime. I think that in the early part of transition, I mean during the decay of the regime, the upper part of the former regime excluded from system. And also with the emergence of new political actors and involvement of civil society in transition period end the dominance of authoritarian regime. Today the repoliticization and resurrection of the society can be seen in the high number political parties and civil society organizations.

As my last words what happens in Tunisia is transition of the former regime into a more democratic one with more effective parliamentary system and adaptation of civil society to the system. For this reason the expectations from Tunisia are higher than others because the process has many similarities with the process in Eastern Europe in 1990s.

Tunisia located in a very strategic place in current Middle Eastern and North African debates. The demon-

strative effect cannot be limited by the uprisings or revolutions but successful democratization also fosters the similar process in the region. Thank you.

ÖZLEM TÜR:

The history of movement in Tunisia such a leaderless transformation which was carried out especially by the youth, by using such technology and without any role of top-down approach into change. There used to be rather a joke in 1980s, the Arab societies are addicted to crises and allergic to the change. They used to believe actually our societies would not change but Tunisia example has been a very good example because it is one of the few successful stories in this transformation. There are a lot of problems, look at the in Egyptian case, Libya, Syria. There are a lot to learn from the Tunisian example, looking at the region as well. So now let's have a look at the economy please.

HARUN ÖZTÜRKLER:

You all know economics is the science one professional study. So Mr. Ambassador and my dear friends not almost have left nothing for me to talk about but I will just try to specifically for Turkish friend to a role of a microeconomic situation in Tunisia. I will start to provide some macroeconomic numbers from mostly World Bank database and CIA's World Factbook. I start with GDP (gross domestic product) for the value that the goods and services produced in a given year in a country. We can calculate GDP in two ways. One is called purchasing power parity which includes all kinds of goods and services produced but some of them may not be actually marketed. That number might be very misleading but still I mention it about. 101 billion estimate for the last year and about 104 billion dollars for 2012. In terms of official exchange rate, GDP is almost half of it. It is about 50 billion dollars for 2011 and GDP 52 billion for the 2012. GDP per capita are very bad measure of welfare of the people. Again in terms of purchasing power polity,, it is about 9500 but in terms of t… it is about 5000 dollars per person. In economics, we picture the structure economy by contributions of 3 major sectors to GDP: agriculture industry and services. The contribution of the agriculture to GDP is 10 percent. The low level of agriculture could be considered as a sign of development but it is different for Tunisia. For the industry, it is about 35 percent and services as 50 percent. I will mention couple of things this structure about in a couple of minutes. Another important measure of the structure of the economy is the labor force, how the labor force is employed. About 20 percent of the labor force is employed in the agriculture. Remember agriculture's contribution is 10 percent to GDP but the 20 percent of population are employed in agriculture that actually signs how inefficient and unproductive sector it is. Industry is about 32 percent of the people employed in industry and about 50 percent in services. Unemployment rate where I remember trusted any unemployed statistics in the world but 16 according to the World Bank data. Income distribution, the lowest 10 percent re-

ceives just 2.3 percent of the national income. Highest 10 percent receives 31.5 percent. So income inequalities are very big issue challenging the new regimes and new governments. Investment in terms of the number its 25 percent GDP it is a excellent number but then thinking of this inefficient economy, you must ask: what kind of sectors those investment go and how you can actually improve the productivity of those investment sectors. Budget, the revenues 10 billion expenditures 14 billion, so there is budget deficit for the last year. There is also huge burden of the taxes because of this deficit about 22 percent of the GDP is collected as taxes and the share of the budget deficit in GDP is about 9 percent. Public debt compared to troubling European countries is excellent. The share of public debt in Greece is about 150 percent; it is just 50 percent in Tunisia. That a good thing for the new government. The high public debt burden could force the new government. It is luck. Inflation is also low; it is about 4 percent and has remained low for a long period of time. What kind of goods Tunisia produces in agriculture mostly all is olive oil, grape, tomatoes, fruits, sugar, meats, diets, almonds, beefs and daily products. In industry, there are petroleum, mining particularly phosphor and iron as well as Tunisian textile and beverages. Oil production is about 85 billion barrel per day; oil consumption is about 85 billion barrel per day. Oil export is about 90 billion; oil import is about 80 billion. The proved oil reserve are 425 billion, it is a lot. I am going very fast. Natural gas production is 3.6 billion cubic meters. There is no natural gas export but there is potential. Tunisia actually imports natural gas. Another number which is a very headache between Turkey and Tunisia is current income balance. It is in fact low about 5 billion dollars. Low income of the share the current income deficit is really less than 5 percent. For the economic relationship between Turkey and Tunisia, I want to mention little bit more about export, import and export and import partners of Tunisia. Tunisian export is about 18 billion dollars per year for 2012. Its exports clothing, semi finished goods, textile, agricultural product, mechanical goods, phosphors, chemicals, hydrocarbons and electrical equipment. And export partners, France, Turkey biggest export partner. 26.5 percent of Tunisia export goes to France. The second biggest partner is Italy, 17.4 percent goes to Italy. Germany 9.6 percent, Libya 6.2, Spain 4.2. In the highest 5, turkey does not exist. Import is about 23.4 billion dollars for 2011. Tunisia imports textile, machinery equipment, hydrocarbons, chemicals and food stuff. For import partners, again biggest import partner is unfortunately France, Italy, Germany, Spain, and China. There is not Turkey in here either. For foreign reserves, I will mention it especially among many numbers, because it is an important tool for the new government to implement development programs. It is about 9 billion dollars which is an about 12 percent of the GDP. It is a very good number. I talked about the external debt. I will go a little bit more if I have some time. What kind of challenges new governments are facing, and what kind of solutions we can come up with? The economic set-

backs and risks overtake social gains by it. Let's mention what was the cost of the revolution to Tunisia. According to international economic experts, the monetary cost of the revolution to Tunisia has been 5-8 billion dollars, nearly the ten percent of the GDP. So there is a financial cost for every revolution no matter it is good or bad. For the business scientists, there is no bad advertisement. For that revolution is good advertisement for tourism in Tunisia at least for the future. Foreign direct investment decreased to 12 percent. Today FDI is 30 percent less than what is was before revolution. It could be renewed again. Tourism as Mr. Ambassador mentions before hits hard. The number of visitors has been cut in half and business in tourism sector has been slashed as all the resorts are more provocative European tourists. Along the northern Mediterranean shore, it is almost empty. That is why Mr. Ambassador is very right to invite Turkish tourists to Tunisia. According to World Bank report, unemployment grew by more than 200.000 people of the revolution for 2011. It reached twenty percent specifically in urban areas. And it was 14 percent in 2010. In the periphery, unemployment reaches 50 percent. Specially, unemployment problem is the problem of the youth. Particularly, they are younger people with higher education. It is almost impossible for them to find jobs. The international rating agency also lowered Tunisian credit which of course results in finding international credit hard. Even if you find international credit, as your rating is low, you have to pay higher interest rate. I also like to mention about couple of things, what Turkey has done since the revolution. The third biggest Tunisian economic relations are based on the association agreements established free trade zone between Tunisia and Turkey which came to force in 2005. Lately, Turkish Eximbank specifically has provided 500 million dollars credit. Turkey has also increased import quatos some products. Turkish International Cooperation and Development Agency opened a office in Tunisia to support the development projects, provide technical and project assistantship in agriculture, irrigation, education and energy sectors. These are sectors in which we can improve our relations. What are the challenges to Tunisia? I singled out four of them. One of them is higher rates of unemployment, specifically youth unemployment. The second one is the large number of marginal jobs. This is very important. By marginal jobs, the economists mean they ate low value. That is they are unproductive. It results in low wages and low profits. Low wages are important because of income inequality and poverty. If the profit is low, then there is no saving to reinvest for the development. The job quality must be increased in addition to job creation; Tunisia's problem is the quality of the job. Income inequality and substantial disparities, therefore new government must follow business friendly policies; put an end to corruption which had caused the country, according to international economic experts, 1 billion dollar annually for Tunisia. Specifically, the Global Financial Integrity Foundation calculates the cost of corruption as 1 billion per year during the previous president.

Tunisia must implement programs to support modern and competitive economy. Therefore new government's priorities must include 6 things: creating job opportunities, promoting economic activities specifically in the rural areas through fiscal incentives, policies through vitalized tourism sectors, making social aid more efficient because poverty in Tunisia requires social policy to tackle with it immediately, creating transparency as public sector which promoting private enterprise, lastly promoting a macroeconomic stability. Thank you.

SEDA KOCABAŞ:

His Excellency Mr. Ambassador, Distinguished Guests, as a representative of the Ministry of Economy, I would like to offer some information about the commercial and economic relations between Tunisia and Turkey. H.E. Ambassador and Ass. Prof. Öztürkler has already mentioned some information but I will give more detailed information.

First of all, I would like to touch upon the legal framework; there are several agreements that form the legal basis of the bilateral economic and commercial relations; I am glad to say that all those agreements are already signed; the Agreement for the Avoidance of Double Taxation was signed in 1986, the bilateral Investment Promotion and Protection Agreement was signed in 1991 and the Agreement on Commercial, Economic and Technical Cooperation was signed in 1992.

Alongside these, Agreements on bilateral cooperation on various areas such as tourism, agriculture, civil aviation, marine and road transportation, health, science, industry, mining, geology and customs have also been signed between the years 1981 and 2011. However, the touchstone of the economic and commercial relations between Turkey and Tunisia has been the signature of The Association Agreement between the Republic of Turkey and the Republic of Tunisia on November 2004. This Agreement entered into force on 1 July 2005 and eliminated tariffs and non-tariff barriers in trade between Parties.

The Agreement also regulates numerous subjects such as sanitary measures, trade in services, foreign direct investments, internal taxation, balance of payments, public procurement, state aids, intellectual property rights, anti-dumping, safeguard measures and rules of origin as well as some other specific areas for cooperation.

Concerning industrial products, customs duties applied by Turkey for the goods originating in Tunisia have been eliminated by the entry into force of the Agreement. Regarding the customs duties applied by Tunisia for the goods originating in Turkey, those will be eliminated gradually until 1 July 2014. Regarding agricultural products, Turkey and Tunisia granted each other tariff reduction and/or elimination in the form of tariff quotas for certain agricultural products originating in the other Party.

With the Association Agreement, an Association Council headed by Ministers in charge of foreign trade

is established. The heads of the Association Council are H.E. Mr. Zafer ÇAĞLAYAN the Minister of Economy of Turkey and H.E. Mr. Mohamed Lamine CHAKHARI, Minister of Industry and Trade of Tunisia. The Council meets at least once a year and reviews the progress made in the implementation of the mentioned Agreement. It also examines any major issues arising within the framework of the Association Agreement including its economic and social impact and any other bilateral or international issues of mutual interest.

An Association Committee is also established which is responsible for the implementation of the Agreement. The last meeting of the Turkish-Tunisian Association Council took place in Ankara, on December 2010, and the last meeting of the Association Commission also took place in Ankara, on January 2011.

Let me give an example of the decisions that are made during these meetings; for instance, during the last Commission meeting, the Turkish and Tunisian delegations decided to amend one of the protocol of this agreement which actually determines the exchange of concessions on agricultural products. One of the several amendments of the said protocol was about the quota of dates imported from Tunisia to Turkey. This amendment increased the quota of dates imported from Tunisia to Turkey, from 2000 tons to 4000 tons per year. This was the decision of the Commission, however, to be valid; it has to be the decision of the Council, in other words, it needs to be signed by the representatives of the two Governments, a.k.a. the Ministers.

So the Ministers don't have to wait until the Council meeting to sign the decisions of the Commission, as a matter of fact, these amendments were signed in January 2012, during an official visit of H.E Mr. ÇAĞLAYAN to Tunisia. During this fruitful visit, H.E Mr. ÇAĞLAYAN was accompanied by about 70 Turkish businessmen and Turkey-Tunisia Business Forum was realized, with participation of about 200 Tunisian businessmen. Now about 1000 business meetings took place in this business forum. These kinds of business get together are quite frequent between Turkey and Tunisia. We think that this is a sign of the significant participation and high interest of both Tunisian and Turkish businessman for the business environment of two countries. Statistics are also another sign of the growing commercial and economic ties between Turkey and Tunisia. As I said before Association agreement entered force into 2005 and in 2005 the trade volume between the two countries was 420 million dollars, in 2011 the trade volume exceeded a billion dollars. Now if we take into consideration the negative effect of global economic crisis of 2009, this hundred percent increase is actually not bad but of course below potential. In 2011, Turkey's imports from Tunisia were 250 million dollars whereas exports to Tunisia were 800 million dollars. Turkey's primary export to Tunisia in 2012 was textile farm fabrics and related products, iron and steel and machinery specialized for particular industries. These industries are mainly being construction of food processing. And Turkey's primary imports from Tunisia in 2011

were fertilized fuel oil and inorganic chemicals, mainly phosphate. I would also like to say a few words about investments. There are 48 Tunisian companies in Turkey. Most of them are small and medium seize enterprises. Two of them have actually higher capital more than 2100 dollars. The total investments of Turkish companies in Tunisia according to our numbers is 7,5 million dollars. So both in trade, economy and investment, we see an increasing trend, but as H.E. Mr. Ambassador mentioned, this is below potential considering that two countries have stable growing rates in last 10 years. But this is how we see it. In the future there are positive signs for both Turkish and Tunisian economies. First of all, as all you may know, there has been a slow recovery in the world trade from the economic crisis. Also the outcome of the Tunisian revolution will be a stable and peaceful environment where there is the rule of law. We also have Association Agreement. So in the future probably these economic and commercial ties between Turkey and Tunisia will grow a lot faster and hopefully set an example for the other countries in the region.

ÖZLEM TÜR:

Now I think that we have enough time for contributions, comments and questions. We can start the comment section. Please.

ABDULLAH BOZKURT:

We heard pretty good interventions from different contributors. Nebahat mentioned about political aspects with some historical references. Assoc. Prof. Harun Öztürkler mentioned about macroeconomic numbers. You can always play around the numbers. We can see glass as half of it full or half of it empty depending on our perspective. Seda mentioned the bilateral levels of relations. But Ambassador Rhouma pretty much summed up the whole picture on Tunisia. And thank you for that. I am going to pick up on two things that you mentioned in your speech. One is expectations of the people; and the other is the timing. We are running on time, people start to feel frustrations toward new coalition government led by Al Nahda. And we don't have much time to deliver concrete results that make a difference on daily life of the people on the street. Thus there are significant challenges facing Tunisia. That is why I wrote in my columns that Tunisia need all the help all it can get, because we need to have a success model for all the other countries that experiencing revolutions. Tunisia itself is the best chance for us to put out and say that "look we accomplish this in Tunisia and you can do the same in Libya, in Egypt, in the future maybe in Syria and Yemen and in other places as well. Because of very well educated young population, although there are some challenges regarding the youth unemployment as Harun mentioned, but nevertheless there is a good potential that you can top on that like bringing the investors from outside, from Europe, Turkey or Gulf countries to employ these people. The important thing for us I think here, it to manage these expectations. How do you manage that? I am from media profession. Maybe that is why I

think that we need to focus on media cooperation as well, because if you publish stories on one way or another, you may have an impact on the perceptions of the people. I was a very useful tool during the revolution but after the revolution, you can use the social media to destroy the people's expectations as well. So we have to have cooperation on the media level that teaches the professions on the ground, on the reliability and professional ethics of the reporting as well. That is how to manage the expectations of the people. Another thing that you mentioned is that Turkish investments in Tunisia which is very low. You are very right. 23 companies are investing in Tunisia currently; the largest one is TAL and managing 3 airports in Tunisia. Maybe we are employing 500 people.

It is important that the expectation and how to response to this expectation. As you know, after years of oppression, injustice and corruption, it is normal that people are angry and frustrated. For that after revolution, we lived some difficult period of times but we managed this social integration. I think that to succeed in economic level is to manage social peace in Tunisia that is very important. We are quite sure that we have some problems. Tunisia has a chance to have very good frames. If we look at the statistics, Tunisia is the export country. It means that we have integrated system. For that the base is educational quality. We have also personally very good incentives to investments. Furthermore, we have good factors to promote partnership. Many countries like France and much foreign investment all over the world, Gulf countries etc come to Tunisia after revolution. Revolution attracts. The little problem is to how to be quite in Tunisia and how to convince to workers to be more passionate. It is a political how to manage. Media has a very important role in Tunisia. Media in Tunisia, as you know, was for the regime, we had not very free media. The meaning of change is different in times. Now it means more freedom. They speak very freely but the impact is international. They manage like hedonistic problems but for the country revolution which is very older outside. 80 percent of the economy is dependent on the outside: industry, tourism, trade. Media is a very big picture. It is very important. About Turkish investment in Tunisia, we have free trade zones in Tunisia. The difficulty is the time. Time is very important. Since 3 must we seem Turkish businessman in Tunisia? We have very discussion we hope that we have very high potential in Tunisia. But as you know every project is to take some times sure. But we are very optimistic in a sense that we are working in the right way and the option is to some good industrial problem which response answer to the Turkish needs like Turkish model of the industrial zones. Regarding the generation of industrial zones, we are discussing about this. Turkish Ministry of Industry and Economy expressed very strongly to help us and to create this new kind of industrial zones. Because industrial zones, we have very flexible system of export, not much of control over it. We are working on this assumption. We are organizing seminars, for instance with Libyan

businessman and we are taking to create one industrial zone in the South Tunisia. We have 150 kilometers of border with Libya. It is a very good opportunity for Turkish businessman. Interestingly Libya could be very logistic trade and industrial zones for that we try to convince our Turkish partners to be there in industrial zones and to export to Libya. I think, it is under strategic that we are working full time, it is very important. I am very optimistic in a sense that we feel that there are places to see politically from Turkey to help Tunisia. Sure Tunisia has traditional trade, it is not definitive. We are very offer to another country. We want that Turkey should be our greater trade partner and revelation partner.

ÖZLEM TÜR:

Thanks you very much. Shall we go from you?

ALİ HUSSEIN BAKEER:

Actually I would take the time of the media or the economy. It seems that we are all talking about these issues which mean we are touching very important aspects of Tunisia. I want shortly talk about the role of the models. I think that we should less talk about models. Because it is for sure that our country has very common characteristics with them. But they are different characteristics as well. For example, we cannot be the same with Gulf countries or with Egypt. All say that Arab countries they have confrontations, but they have. Model is so practical. If you want to talk about the positive sense, you should talk about the experiences. Success is a model for all. In this sense, we should talk about successful experiences, not about models. In our square or Tahrir, we have many people demanding the same things that they were frustrated. However nothing strong was achieved in Tunisia or Egypt. We should limit our expectations if you want to consider achievements. For instance, achieving democracy is not an easy task. It comes after a long time of dictatorship. What do we expect from people is being three decades. We should not. So we expect much. We should realize things should take time and we should move on the right track. We reach long outcomes or we will fail. It is important to make people realize how the tasks are difficult and make them also aware of the achievements the governments doing or just preparing to. But for my humble knowledge about Tunisia, it is also obvious that, they also polarize. Maybe some of the old figures influence them. We can see different Tunisia, if you move through channels, it is something else. To achieve democracy in Tunisia, we have big challenge. The challenge is to economic one which is very serious. Why? You can undermine the political transformation. The government does this. The economy is one reason why Tunisian people revolt. Of course, it's not only workers made, but is one of the reasons refusing the repression and promoting freedom. That is why economic situation is very important and people wait outcomes from the government. Tunisia like very Arab countries is very rich in terms of human, resource s and capitals; natural resources. So we have

to balance this by helping Tunisia also financially. It is very important to help project, and finance projects. His Excellency also talks about bilateral relation with Turkey. We have the same things. We use the percentages. Percentages are not really things on ground. We are expecting more. Turkey is the 16th biggest economy in the world. Your companies are not so big or 500 million in annual or 1 billion foreign trades is very individual. We are expecting more especially foreign investment also loans maybe. Because I am not sure about this but his Excellency can give us information about his. But Gulf countries get loan to Tunisia with higher rates, if it is occur or not, but we expect that as Davutoğlu said "the success of Tunisia is our success; and its faith is our faith". However we cannot see real actions on the ground. We do not want t things just to be statements, we hope actions. His Excellency mentioned the constitutional change. I think if you can elaborate us, for how the constitution will be formed for us, it. By the way, you still talk Tunisia could be a constitutional model to Turkey. As far as I know, Tunisia was one of the first countries in the Middle having constitution, even before Turkey. It was about 230 years ago. Turkey made it in the last of the 19th century. He said that one of the challenges for avoiding the polarization. Unfortunately, you can still see very dangerous polarization especially very radical separatism and very radical Islamists.

GAMZE COŞKUN:

Maybe, you can talk about Salafis and how will Salafis deal with the issue?

ALİ OĞUZ DİRİÖZ:

Well, I have two questions. We all talk about why we expect success in Tunisia; Tunisia has a strong state tradition and homogenous population. But I want to comment on and ask the role of the social media. There was a 22 or 23 years old guy who had a rap song called the Head of the State in Tunisia. It was very much popularized in the social media. My question is that if social media is not just source of an organization, but also of inspiration among the youth, and many companies invest in social media. Youth came together via social media. Can the social media be a channel for promoting greater impact in Tunisia? Secondly, my question is about France. Your former regime had very close relationship with Sarkozy. France later apologized for it. It is biggest investor with biggest trade partner in Tunisia. How does such a thing play out in the relations? Thanks for taking your time.

SEDA KIRDAR:

About constitution making process in Tunisia, we all know that in compared to Egypt, Tunisia functions well on that. I believe that Tunisian leaders and experts could be the leaders in the region and Egyptian case would be avoided. It is very mess process. There are still setbacks in preparing constitution. Are you taking any comparative constitutional analysis into account and what is the most challenging part?

HARUN ÖZTÜRKLER:

We cannot overemphasize the importance expectation and management. We must remind us if there are such concepts in international theory, there must be independence of country and freedom of people. As we all know, Tunisia was under Ottoman for 250 years and under France 75 years. Since 1956 when Tunisia got its independence, then there were just 2 presidents. So I do not think that people were free. The last thing is about the industrial zone. Clarifying this concept is very important. It is a zone in which both horizontal and vertical integration of firms, reduce investment cost sharply and increase productivity. I hope that your Economy Minister and Finance Minister know about industrial zones.

H.E. MEHREZ BEN RHOUMA:

Sure, every country has specific model and specific reality, but we can exchange and use each other for aspirations. So there are some kinds of interactions. Why not? Turkey is a good example. We recognize that Turkey is a successful example in terms of political, economical and social fields. About constitutional challenge to clarify my deal about polarization and so on, as you know, there is debate on the Sharia, how to implementation of Sharia to constitution. Just start to Tunisia to be a new constitution, there are some voices, sure hope that we can that constriction would be base on the Sharia. But they are in minority position in Tunisia. The most opinion is to maintain our particular first article one of the constitution which said that Tunisia is a republic, its regime is Islam. I think, most people in Tunisia is in this direction. Yesterday, prime minister made a speech and he confirmed that as you know, prime minister belongs to Al Nahda party, but he agree with the fact we should have a constitution upon all the parties and opinions because constitution is for all. We should have consensus on constitution without polarization between any parties. For that there is a debate but I think, Tunisia has very long history, as you said Madame. The first constitution in the Arabic world was written in Tunisia, constitution of … 1856. Tunisia also created the first human rights league. Then Tunisia also in the 1956, banned the polygamy, all this kind of some platform and acquire that go on because Tunisia is a moderate country, Tunisian people are very open to others. For all this reasons, it would be very wise today this way in preparing our constitution. We are very optimistic for this. For the Salafis, should the Salafis term the seats? It is now reality but it is very bit minority in Tunisia and there is no risk to pursue our life in Tunisia. Al the parties are against such behavior in Tunisia. But the government would like to use strong commitments to tide the increase, because they are aware of the fact that maybe as it is very minority, it is better to isolate them by the others, by the dialogue than to struggle against them. Maybe the direction would be more negative. Tunisia is a country which is a very open; we have neighbors like Libya with problems. This is maybe also one factor that we should consider. Our stability is more important than others. Another can

express his opinions freely and there will be no problem. But we are against violence. For the social media, which kind of contribution can it make? Sure it is very dynamic sector in Tunisia. As you know, uprising success is thanks to Facebook and Twitter and many other thinks. Its contribution is very important in this. Maybe for the civil society in general, this kind of social media is very important. It has very good contribution.

Sarkozy and very close relationship with Zine Al Abidine Ben Ali to the point that France has offered some special applies. France is a trade partners and many visit Tunisia. How will it change after France's help to former Tunisia?

Exterior Foreign policy should be fixed not only by the personnel of that to you. France is our traditional partner and our first partner because of historical factors; we have a very big important community in France. We have also educational system very close to France. For these reasons, we have very close relationship with France. But we are not definitely condemned to this kind of relation. We can diversify our relations, it belongs to our interests. There is no problem. Until respect our independence, sovereignty and interests, no problem. Our problem is based on interest of our country, respect for sovereignty. We maintain good relations with France. Salafis is very minority section.

ÖZLEM TÜR:

Thank you very much Mr. Ambassador. According to recent survey, which is carried out by TESEV, Tunisia is scored the highest among the Arab countries over 90 percent in two important questions. First was about Turkish role positive in the Middle East in the general, Tunisia scored the highest. Secondly is about the impact that Turkey has in Middle Eastern affairs since the Arab Spring. Again Tunisia is the first country with the highest score. This was the first in a serious of events that we will be carrying out ORSAM and METU. Thank you very much for coming this meeting. Please join me to thank our participants.

ORSAM ACADEMIC STAFF

Hasan Kanbolat	ORSAM Director
Prof. Dr. Hayati Aktaş	ORSAM Trabzon Represantative, Karadeniz Technical University Department of International Relations
Assoc. Prof. Dr. Veysel Ayhan	ORSAM Advisor, Gulf of Basra - Abant Izzet Baysal University, Department of IR
Assoc. Prof. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Advisor, ORSAM Eurasian Strategies Coordinator - Bilkent University
Assoc. Prof. Dr. Tarık Oğuzlu	ORSAM Advisor, Middle East – Antalya International University Department of Political Science and IR
Asst. Prof. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Advisor, Middle East - Gazi University, Department of IR
Assoc. Prof. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Advisor, Middle East Economies - Afyon Kocatepe University, Department of Economics
Assoc. Prof. Dr. Özlem Tür	ORSAM Advisor, Middle East - METU, Department of IR
Habib Hürmüzlü	ORSAM Advisor, Middle East
Asst. Prof. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Advisor, Middle East -Ahi Evran University, Department of IR
Asst. Prof. Dr. Canat Mominkulov	ORSAM Researcher, Middle East – Al Farabi Kazakh National University
Asst. Prof. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Advisor, Middle East – Yıldırım Beyazıt University, Department of IR
Dr. Abdullah Alshamri	ORSAM Advisor, Middle East – ORSAM Riyadh Representative
Dr. Neslihan Kevser Çevik	ORSAM Advisor, Middle East - METU, Department of IR
Dr. Didem Danış	ORSAM Advisor, Middle East - Galatasaray University, Department of Sociology
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Advisor, Maritime Safety and Security
Dr. İlyas Kamalov	ORSAM Advisor, Eurasia
Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Advisor, Eurasia - ORSAM Bishkek Represantative, Kyrgyzstan-Turkey Manas University
Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Advisor, Middle East - Atatürk University
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Advisor, Eurasia
Att. Aslıhan Erbaş Açıkel (LL.M.) Hamburg	ORSAM Advisor, Energy-Maritime Law
Fazıl Ahmet Burget	ORSAM Advisor, Middle East - Afghanistan
Volkan Çakır	ORSAM Advisor, Africa - ORSAM Antananarivo (Madagascar) Representative
Esra Demir	ORSAM Advisor, Middle East
Bilgay Duman	ORSAM Researcher, Middle East
Tamer Koparan	ORSAM Managing Editor
Noyan Gürel	ORSAM Izmir Represatative
Selen Tonkuş Kareem	ORSAM Erbil (Iraq) Represantative
Oytun Orhan	ORSAM Researcher, Middle East
Sercan Doğan	ORSAM Research Assistant, Middle East
Nebahat Tanriverdi	ORSAM Research Assistant, Middle East
Uğur Çil	ORSAM Research Assistant, Middle East
Nazlı Ayhan	ORSAM Research Assistant, Middle East & Projects
Leyla Melike Koçgündüz	ORSAM Research Assistant, Middle East & Projects
Göknil Erbaş	ORSAM Research Assistant, Black Sea
Aslı Değirmenci	ORSAM Research Assistant, Middle East
Ufuk Döngel	ORSAM Research Assistant, Middle East
Jubjana Vila	ORSAM Research Assistant, Middle East
Mavjuda Akramova	ORSAM Research Assistant, Middle East

ORSAM Water Research Programme

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Water Research Programme Hydropolitics Researcher
Dr. Seyfi Kılıç	ORSAM Water Research Programme Hydropolitics Researcher
Kamil Erdem Güler	ORSAM Water Research Programme Research Assistant
Çağlayan Arslan	ORSAM Water Research Programme Research Assistant

ORSAM ADVISORY BOARD

Dr. Ismet Abdulmecid	Former President of Iraqi Council of State
Prof. Dr. Hayati Aktaş	ORSAM Trabzon Represantative, Karadeniz Technical University Department of International Relations
Dr. Abdullah Alshamri	ORSAM Advisor, Middle East – ORSAM Riyadh Representative
Hasan Alsancak	BP & BTC Turkey, Energy Security Director
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	METU, Director of Institute of Social Sciences
Prof. Dr. Ahat Andican	Former Minister & Istanbul University
Prof. Dorayd A. Noori	Vice-Undersecretary in Iraq's Embassy in Ankara
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ University, Head of Department of International Relations
Prof. Dr. Ali Arslan	Istanbul University, Department of History
Başar Ay	General Secretary, Turkish Textile Employers' Association
Prof. Dr. Mustafa Aydın	President of Kadir Has University
Assoc. Prof. Dr. Ersel Aydınlı	Vice-President of Bilkent University, Fulbright Executive Director
Assoc. Prof. Dr. Veysel Ayhan	ORSAM Advisor, Middle East - Abant Izzet Baysal University, Department of IR
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	METU, Head of Department of International Relations
Itır Bağdadi	Izmir Economy University, Department of International Relations and European Union
Prof. Dr. Idris Bal	Member of Parliament in the 24th Legislative Term of Grand National Assembly of Turkey
Assist. Prof. Dr. Ersan Başar	Karadeniz Techinical University, Maritime Transportation and Management Engineering
Kemal Beyatlı	Head of Iraqi Turkman Press Council
Barbaros Binicioğlu	ORSAM Advisor, Middle Eastern Economies
Prof. Dr. Ali Birinci	Police Academy
Assoc. Prof. Dr. Mustafa Budak	Deputy Director General in Prime Ministerial State Archives
Dr. Hasan Canpolat	Deputy Undersecretary of Turkish Ministry of Interior
Ret. (Air) Gen. Ergin Celasin	23rd Commander of Air Forces
Assoc. Prof. Dr. Mitat Çelikpala	Kadir Has University, Head of Deparment of International Relations
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	President of The Council of Higher Education
Dr. Didem Danış	ORSAM Advisor, Immigration Studies & Iraqi Refugees, Galatasary Uni., Dep. of Sociology
Esra Demir	ORSAM Advisor, Middle East
Prof. Dr. Volkan Ediger	Izmir Economy University, Department of Economics
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	President of Atatürk Research Center, Istanbul University, Department of History
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara University, Faculty of Political Science, Department of IR & Director of ATAUM
Asst. Prof. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Middle East Advisor, Ahi Evran Uni., Head of the Dep. of Int. Relations

Dr. Amer Hasan Fayyadh	Baghdad University, Dean of Political Sciences Faculty (Iraq)
Aslıhan Erbaş Açıkel (LL.M.) Hamburg)	ORSAM Advisor, Energy-Maritime Law
Cevat Gök	Turkey Represantative of Iraqi Al Fırat TV
Mete Göknel	Former Director of Petroleum Pipeline Corporation (BOTAŞ)
Osman Göksel	BTC & NABUCCO Coordinator
Timur Göksel	Beirut American University (Lebanon)
Prof. Muhamad Al Hamdani	Cultural Undersecretary in Iraq's Embassy in Ankara
Numan Hazar	Retired Ambassador
Habib Hürmüzlü	ORSAM Middle East Advisor
Assoc. Prof. Dr. Pınar İpek	Bilkent University, Department of International Relations
Dr. Tuğrul Ismail	TOBB University of Economics & Technology, Department of International Relations
Dr. İlyas Kamalov	ORSAM Eurasia Advisor
Assoc. Prof. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Advisor, ORSAM Eurasian Strategies Coordinator - Bilkent University
Assoc.Prof.Dr. Şenol Kantarcı	Kırıkkale University, Department of International Relations
Selçuk Karaçay	Deputy Director, Vodafone (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Nilüfer Karacasulu	Dokuz Eylül University, Department of International Relations
İsmet Karalar	Advisor to Mayor of Edremit/Balıkesir
Prof.Dr. M. Lütfullah Karaman	Fatih University, Head of the Department of International Relations
Asst.Prof. Dr. Şaban Kardaş	TOBB Economy and Technology University, Department of International Relations
Att. Tuncay Kılıç	Mayor of Edremit/Balıkesir
Assoc. Prof. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli	Çukurova University, Head of the Department of International Relations
Prof. Dr. Aleksandr Knyazev	Kyrgyz Slavic University (Bishkek)
Prof. Dr. Alexander Koleşnikov	Diplomat
Prof. Dr. Erol Kurubaş	Kırıkkale University, Head of the Department of International Relations
Prof. Dr. Talip Küçükcan	Director of Marmara University, Institute of Middle East Studies
Arslan Kaya	KPMG, Sworn-in Certified Financial Accountant
Dr. Hicran Kazancı	Iraqi Turkman Front Turkey Representative
Izzettin Kerküklü	President of Kirkuk Foundation
Assoc. Prof. Dr. Mustafa Kibaroğlu	Okan University, Head of Department of International Relations
Dr. Max Georg Meier	Hanns Seidel Foundation, Projects Director (Bishkek)
Prof.Dr. Mosa Aziz Al-Mosawa	President of Baghdad University (Iraq)
Prof. Dr. Mahir Nakip	Erciyes University, Faculty of Economic and Administrative Sciences
Assoc.Prof.Dr. Tarık Oğuzlu	ORSAM Advisor, Middle East–Antalya International Uni. Dep. of Pol. Science and IR
Prof.Dr. Çınar Özen	Ankara University, Faculty of Political Science, Department of International Relations
Murat Özçelik	Undersecretary of Public Order and Security
Assoc. Prof. Harun Öztürkler	ORSAM Middle East Economies Advisor, Afyon Kocatepe Uni., Dep. of Economics
Dr. Bahadır Pehlivantürk	TOBB Economy and Technology University, Department of International Relations
Prof. Dr. Victor Panin	Pyatigorsk University (Pyatigorsk, Russian Federation)
Assoc.Prof.Dr. Fırat Purtaş	Gazi University Department of Int. Relations, Deputy Secretary General of TÜRKSOY
Prof. Suphi Saatçi	Secretary-General of Kirkuk Foundation
Ersan Sarıkaya	Türkmeneli TV (Kirkuk, Iraq)
Asst. Prof. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Middle East Advisor – Yıldırım Beyazıt University
Assoc.Prof.Dr. İbrahim Sirkeci	Reader in Demography and Marketing Regent's College, (London, UK)
Dr. Aleksandr Sotnichenko	St. Petersburg University (Russian Federation)
Zaher Sultan	President of Lebanese Turkish Association
Dr. Irina Svistunova	Russia Strategic Research Center, Turkey-Middle East Studies Expert (Russian Fed.)
Asst. Prof. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Advisor, Middle East, Gazi University, Department of International Relations
Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin	Gazi University, Department of International Relations
Mehmet Şüküroğlu	Energy Expert
Assoc. Prof. Dr. Oktay Tanrısever	METU, Department of International Relations
Prof. Erol Taymaz	Vice President of the METU North Cyprus Campus (TRNC)
Prof. Sabri Tekir	Dean of Izmir University, Faculty of Economics and Administrative Sciences
Dr. Gönül Tol	Director of Middle East Institute Turkish Studies (USA)
Asst. Prof. Dr. Özlem Tür	ORSAM Advisor, Middle East, METU, Department of International Relations
Mehmet Uneş	Kastamonu University
M. Ragıp Vural	General Coordinator of 2023 (Magazine)
Dr. Ermanno Visintainer	Director of Vox Populi (Rome,Italy)
Dr. Umut Uzer	Istanbul Technical University, Humanities and Social Sciences
Prof. Dr. Vatanyar Yagya	St. Petersburg City Council Member, St. Petersburg University (Russian Federation)
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Eurasia Advisor

EDITIORIAL BOARD OF MIDDLE EAST STUDIES

Meliha Altunışık	Middle East Technical University (Turkey)
Bülent Aras	Ministry of Turkish Foreign Affairs, Head of Center for Strategic Strategic Research
Tayyar Arı	Uludağ University (Turkey)
İlker Aytürk	Bilkent University (Turkey)
Recep Boztemur	Middle East Technical University (Turkey)
Katerina Dalacoura	London School of Economics (UK)
F. Gregory Gause	Vermont University (USA)
Fawaz Gerges	London School of Economics (UK)
Ahmet K. Han	Kadir Has University (Turkey)
Raymond Hinnebusch	St. Andrews University (UK)
Rosemary Holiis	City University (UK)
Bahgat Korany	Durham University (UK)
Peter Mandaville	George Mason University (USA)
Emma Murphy	Durham University (UK)

MIDDLE EAST ANALYSIS EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Meliha Altunışık	Middle East Technical University , Director of Institute of Social Sciences
Hasan Kanbolat	ORSAM Director
Assoc. Prof. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Advisor, ORSAM Eurasian Strategies Coordinator - Bilkent University
Asst. Prof. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Middle East Advisor, Ahi Evran Uni., Head of Dep. of International Relations

Mithatpaşa Caddesi 46/6 Kızılay-ANKARA/TURKEY
Phone: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr